

80 éve szabadította fel a szovjet hadsereg Auschwitzot

Ára: 400 FORINT
80. évf. 3. szám 2025. február 15.
Svájci 17. 5785

A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA

A haláltábor felszabadítására emlékeztek

Az auschwitz-birkenau haláltábor felszabadításának 80. évfordulója alkalmából központi megemlékezést tartottak Auschwitzban. A ceremónián több mint 50 túlélő vett részt, valamint közel 60 ország magas rangú küldöttsége.

A meghívott vendégek között volt III. Károly brit király, Emmanuel Macron francia elnök, Justin Trudeau kanadai kormányfő, Olaf Scholz német kancellár, Andrzej Duda lengyel elnök, Antonio Costa, az Európai Tanács elnöke, valamint Volodimir Zelenszkij ukrán elnök. Sulyok Tamás magyar köztársasági elnök és prof. dr. Grósz Andor, a Mazsihisz elnöke is. Az eseményre Vlagyimir Putyin orosz elnököt az ukrajnai hárburó miatt nem hívták meg.

Az auschwitzi megemlékezés előtt III. Károly a Krakkóban élő holokausztúlőkkel találkozott. A brit uralmodó hangsúlyozta, hogy az idő műlásával fogyatkoznak a túlélők, és az emlékezés felelősségeinek terhe egyre jobban nyomja a ma elő és a még nem született nemzedékek vállát. Fel kell idéznünk, milyen mélyre süllyedhet az emberiség, ha a gonoszt engendik elburjánzani – mondta. Felidézte a túlélők, a többi között az októberben elhunyt angliai magyar Lily Ebert tanúságételét, akik mind arra tanítottak minket, hogy becsüljük meg a szabadságunkat, szálljunk szembe az előítéletekkel, és soha maradjunk tétlenek az erőszakkal és a gyűlölettel szemben.

Az 1944-ben Auschwitzban el-

hunyt James Simon Siralom című zeneművének elhangzását követően a jelenlevők néma felállással tiszteleteztek az áldozatok emléke előtt.

Az első felszólaló a 98 éves Marian Turski volt, akit a lengyelországi Lódz gettójából vittek Auschwitzba a bátyjával és az apjával együtt. Ő maga két halálmenetet is átélt, családagai a táborban haltak meg. Beszédében arra emlékezett, hogy gyengeségek és koruk ellenére a túlélőknek még mindenkoruk mondánivalójuk van. Turski szerint a gondolataknak az áldozatok millióira kell irányulniuk, azokra, akik már soha nem fogják elmondani, hogy mit értek át vagy mit éreztek. Végül az antiszemita napjainkban tapasztalható példátlannan önérvényelő szólt, amely szerinte hasonló ahhoz, mint ami évtizedekkel ezelőtt a holokauszthoz vezetett.

Egy másik lengyel túlélő, a 94 éves Janina Iwanska nem zsidóként került a lágerbe, a nácik az 1944-es varsói felkelés idején tartóztatták le.

Auschwitzról mint a nácik által létrehozott gyilkológepezetől beszélt, és emlékezett arra a 21 ezer romára is, akiket szintén ott gyilkoltak meg. Ez már nem hadifogolytábor volt; amikor a gyilkológepezet beindult, itt már csak embereket öltek – fogalmazott.

A pulpitusra lépve a 86 éves Tova Friedman arról beszélt, hogy a haláltábor felszabadításának napját, január 27-ét tekinti születésnapjának. Mint mondta, azért van itt, hogy képviselje azoknak a gyerekeknek az emlékét, akik Auschwitzban haltak meg. Azért vagyunk itt, hogy kijelentsük és megfogadjuk, hogy soha, de soha nem fogjuk hagyni, hogy a történelem megismételje önmagát – fogalmazott. Végül felidézte, hogy még hatéves sem volt, amikor a táborban kegyetlenül megverték, mert nem tudott mozdulatlanul állni. Visszaemlékezett arra a napra is, amikor láttá, ahogy a síró és reszkető lányokat a gázkamrákba terelik. Ők is hamvá váltak – mondta.

Minden emberségünkötő megfeszített bennünket itt – emelte ki egy másik túlélő, a 99 éves Leon Weintraub, akinek anyját és nagynénjét a gázkamrában öltek meg. Mint fogalmazott, Auschwitz a példátlan kegyetlenség szimbóluma, ahol először vezették be az ipari mérőtömeggyilkosság technikáit. Beszédében arra szólított fel minden jóakarátú embert, különösen a fiatalokat, hogy legyenek érzékenyek az intoleranciával és a műsággal szembeni ellenszenv minden megnyilvánulására. Végezetül felhívta a figyelmet a szélsőjobboldali nacionalista mozgalmak egyre hangsabbá válására Lengyelországban és számos európai országban.

Ronald S. Lauder, a Zsidó Világkongresszus elnöke beszédében kitért a Hamász 2023. október 7-i terrortámadására, melynek során mintegy 1200 embert öltek meg, 251-et pedig túszként Gázába hurcoltak. Lauder szerint az auschwitzi borzalmakkal közös szál az évszázados zsidógyűlölet. Figyelmeztetett arra, hogy a holokausztot az antiszemita lépésekkel lépésre léptető terjedése okozta, hozzájárult, hogy világ-szerte vannak párhuzamok. Ez nem 1933, hanem 2025, de a zsidógyűlöletnek akkor is voltak és most is vannak készséges támogatói – fogalmazott.

A beszédek után különböző felekezetű egyházi vezetők emlékeztek meg röviden, majd a túlélők és a nemzetközi delegációk tagjai gyertyákat helyeztek el egy vasúti teher-vagon előtt. (Hvg.hu, MTI, Mazsihisz.)

A washingtoni magyar nagykövetségen filmvetítéssel emlékeztek

Magyarország washingtoni nagykövetségén filmvetítéssel emlékeztek az auschwitz koncentrációs tábor felszabadulásának 80. évfordulójára a holokauszt nemzetközi emléknapján.

A magyar külükviseleten rendezett emlékiúnepségen bemutatták a 2017-ben készült 1945 című magyar filmdramát.

Az eseményen amerikai zsidó szervezetek vezető képviselői, diplomatai és az amerikai főváros magyar közösségeinek tagjai vettek részt.

Takács Szabolcs nagykövet emlékező beszédében arra hívták fel a figyelmet, hogy a holokauszt magyar nemzeti tragédia is volt, minden tizedik áldozata magyar volt.

Kifejtette, hogy a vészkorszak okozta sokk mértéke akkor volt, hogy a nyugati civilizáció sem nézett szembe saját bűneivel, és 2000-ig kellett várnia arra, hogy Svédországban a világ vezető politikusainak közreműködésével létrejöjjön a vészkorszak emlékezeti ápoló Nemzetközi Holokauszt Emlékezési

Magyarországon zsidók és nem zsidók békében élnek, valamint újjáéledt a zsidó közösségi, vallási és kulturális élet (képünk illusztráció)

Fotó: NurPhoto via AFP/Artur Widak

Szövetség (IHRA), valamint emlékezett arra, hogy a szervezet Magyarország azonnal csatlakozott.

A diplomata hangsúlyozta, hogy a holokauszt által ejtett föltot csak akkor lehet lemosni, ha a fiatal magyar generációk tudomást szereznek arról, ami történt, és megértik, hogy hasonló soha többé nem történet meg.

Ma Magyarországon zsidók és nem zsidók békében élnek, valamint újjáéledt a zsidó közösségi, vallási és kulturális élet – hangsúlyozta az amerikai hallgatóság előtt Takács Szabolcs. (MTI)

9 770 133 350 099 250 03

Mazsihisz-elnök: Auschwitz öröksége – emlékezés és felelősség

Az alábbiakban prof. dr. Grósz Andornak, a Mazsihisz elnökének gondolatait olvashatják.

Nyolcvan évvvel ezelőtt, 1945. január 27-én a Vörös Hadsereg felszabadította az Auschwitz-Birkenau haláltáborokat, amivel egy emberiességellenes rémálmot ért véget. Ma a világ fejet hajt az áldozatok előtt. A holokauszt során a náci Németország és kollaboránsai mintegy hatmillió zsidó embert pusztítottak el.

Ez a szám felfoghatatlan, de bármennyire fáj, kötelességünk szembenézni vele. Közülük több mint hatszázszor magyar zsidók voltak, férfiak, nők és gyermekek, akik éppúgy áldozottak, szerettek és reménykedtek, mint bárki más.

A magyar vidéki zsidóság szinte teljes megsemmisítése örökre beírta magát nemcsak a zsidó közösségek, de Magyarország történetének legsötétebb lapjaira is. Az elveszített életek nemcsak az áldozatok családjában hagyta jóvátehetetlen ürt, hanem az egész nemzet lelkében. Auschwitz nem csupán a zsidóság, hanem az egész emberiség szégyenfoltja, hiszen a civilizáció támadt önmagára. Európa tört Európa vesztére.

Ma, nyolc évtizeddel később, meg kell kérdezni: Tanultunk valamit a SOHA TÖBBÉ! szlogenból? Tényleg el tudtuk hinni, hogy ez a felkiáltás, ami évtizedeken át reményt adott, meg tudja védeni zsidó testvéreinket?! 2023. október 7. megváltoztatott minden, és megvál-

Dr. Grósz Andor

toztatott minket. Az összefogás, a szolidaritás és a közös felelősségvállalás azok az eszközök, amelyekkel megvédhetjük mindenkit, amit a múlt borzalmai árán tanultunk. Mondhatjuk úgy is, a jövő azoké, akik képesek tanulni a múltból, és küzdenek egy emberibb világért.

Azok a terrorszervezetek, amelyek zsidó civileket gyilkolnak meg, ugyanazt az embertelen gyűlöletet képviselik, amely Auschwitzhoz vezetett. A civilizált világnak ezért kötelessége szembeszállni ezekkel az erőkkel, hogy megvédje a békét. A SOHA TÖBBÉ! olyan erő legyen, amely minden cselekedetünkben visszhangzik. Az emlékezés kötelezettség, de a jövő formálása a mi felelősségeink.

Auschwitz: Mára a túlélők leszármazottai harcolnak ugyanazzal a gonossal

Az auschwitzi haláltábor felszabadításának 80. évfordulója alkalmából szervezett megemlékezésre egyik fontos eseménye volt az American Jewish Committee (AJC) fóruma, amelyen részt vett dr. Grósz Andor, a

Mazsihisz elnöke is. A rendezvény célja kimondottan az volt, hogy az emléknapon az október 7-i mészárlás áldozatainak hozzájárulásával hallásuk a hangjukat.

Az American Jewish Committee (AJC) rendezvényén felszólalt izraeliek drámai képet festettek arról, hogy a brutális október 7-i támadás milyen mértékben változtatta meg az áldozatok és a túszok hozzájárulásának életét. A túszokat és hozzájárulásukat képviselő szervezet tagjai a szimbolikussá vált sárga szalagot formáló sállal a nyakukban vettek részt az eseményen. Az egyik felszólaló elmondta, hogy hosszú hónapok óta küzd azért, hogy visszakaphassa egyik családtagja holttestét a terroristaktól. Egy másik meghívott arról beszélt, hogy ő immár 2014 (!) óta, azaz több mint 10 éve harcol azért, hogy megtudja, hol vannak az egyik közeljén hozzájárulására, egy amerikai származású zsidó katona földi maradványai. A fiatalember mindenkorban halt meg a harcokban, és a terroristák miatt még mindig nem tudták megadni neki a méltó végszíntességet.

A zsidó állam képviselőiben vett részt vett az eseményen Joáv Kis oktatási miniszter, aki arra hívták fel a figyelmet, hogy habár a nácik el akarták pusztítani a teljes zsidóságot, ma a zsidóknak saját államuk van, méghozzá olyan országuk, amely erős és legyőzhetetlen. Mint fogalmazott: mára a túlélők leszármazottai vették fel a harcot a gonossal, ami azért példázatos, mert a lényegét tekintve ugyanazon barbár és sötét erő ellen küzdenek, amely a vészkorszakban a flemenőik kiirtására szövetkezett.

Minden generációban vannak olyanok, akik a zsidóság elpusztítására törnek, de minden nemzedékben vannak olyanok, akik megvélik népüket – mondta Joáv Kis. – A mai nemzedékekben olyan harcosok küzdenek, akik az egysori lágrak és gettók foglyainak leszármazottai.

Az oktatási miniszter hozzájárult: bármilyen történetük is, mégis Izrael az az ország, amelyik a legbiztonságosabb életkörülményeket nyújtja a zsidóknak. (Szöveg és kép: Mazsihisz)

Jó dolog kapni, de adni még jobb

Egy 102 éves orvos könyvének bemutatója

Dr. Körmendi István, Magyarország legidősebb háziorvosa századik születésnapja után fogott neki emlékirata megírásának. Az elkészült művet a Magyar Zsidó Kulturális Egyesület (Mazsi) székházában mutatták be.

Dr. Grósz Andor, a Mazsihisz elnöke meleg szavakkal üdvözítette a második világháborút Budapesten bujkálva túlélő szerzőt. A jelenlévőket **Heller Mária,** a Virág Teréz Traumakutató Csoport tagja köszöntötte.

A 102 éves dr. Körmendi István 1923-ban

Dedikálás közben

Fotó: Kincses Gyula

született, és minden össze két esztendővel ezelőtt hagyta abba az orvoslást. Életét több történelmi esemény is meghatározza: a holokauszt, a zsidótörvények elfogadása és a rendszerváltás. Ezek minden visszaköszönnek az önéletrajzában, amelynek megírására a történelem-hamisítással szembeni tiltakozás is motiválta. Célul tűzte ki, hogy a lehető leghitelesebb módon mutasson meg az adott korszak valóságát.

Körmendi István elhivatottsága a gyógyítás iránt már gyermekkorában kialakult, amikor látni édesapját fáradhatatlanul küzdeni a betegéiről. Ezt a hozzáállást vitte tovább ő is. Nem én vagyok jó ember... ez genetikai adottság.

Az iskolai évek alatt számos megalázatás érte a származása miatt, érettségije után pedig – melyen

akkoriban izraelita vallású tanuló már nem kaphatott jeles érdemjegyet – a zsidótörvények megakadályozták, hogy azonnal megkezdhesse felsőfokú tanulmányait. Csak a háború után járhatott az orvosi egyetemre – hálá egy emberséges professzornak, aki elrejtette az indexét. Később ennek az örmény származású tanárnak a könyveit vitte magával a munkaszolgálatba. A Gyógyszertankönyv és a Körtan-könyv órizte meg számára a civilizált világot a gyilkos háború borzalmai közepette.

Túlélése elszántágának és egy jó adag szerencsének volt köszönhető, mint azt elmesélte. Ez utóból pedig nem ártott, ha sok adatott egy embernek. Máiig végigkíséri az egész életemet az önvád, hogy én ugyanolyan ember vagyok, mint a többi,

aki elpusztult. Miért pont én? Szégyellem... a mai napig.

Elmondta, hogy számtalan alkalommal a pusztá vélhetlen múlt, hogy kinyílt-e egy ajtó a megmenekülés lehetőségével. Olykor a szó szoros értelmében.

Amikor megtudta, hogy a századot elviszik, és az egyébként jámbor sorakonából verbuvált őrségek helyét csendőrök veszik át, rögtön látta, hogy lépnie kell. A Váci útról vöröskereszesnek álcázva magát elment az Üllői úti laktanyába Cispkés Ernő tábornokhoz, akit gyerekkorából ismert. Reméltem, hogy talán hozzámerséges lesz. Nem lehetett az ember ebben biztos, mert olyan világ volt, hogy a legváratlanabbságal csalódások kellett elkönyvelni.

A munkaszolgálat alatt Cispkés városparancsnok fellépése mentette meg az életet – és ahogy a felszabadulás után megtudta, több mint száz másik embernek is. Mindent megtett annak érdekében, hogy táblát állítson neki. Nem volt könnyű elérni, de már ott áll a tábla az egykor Kilián laktanyánál. A Mazsihisz kezdeményezte a Jad Vasem intézetnél, hogy az embermentő katonatiszt kapja meg a Világ Igaza kitüntetést is.

Körmendi István 1943-ban találkozott Kláival, aki 73 évi volt boldog házasságban. Ez egy romantikus történet, aminek vannak nagyon szomorú leágazásai is. A lelkemben mílétezem, velem lesz mindig.

A megélt szinte elképzelhetetlen borzalmak ellenére sosem mondott az emberekről, mások megsegítéséről. Az orvosi egyetem elvégzése után a honvédségnél szolgált. A hidegháborús helyzet okán abban az időben igyekeztek fejleszteni a hadsereget, ezzel együtt az egészségügyi szolgálatot is. Akkoriban találták meg a kérdéssel, nem gondolt-e arra, hogy karrierjét a hadseregnél folytassa. A Rákos-korszak körülözött egy az egyben azt mondani, hogy eszem ágában sincs... Nem lehetett. Nem sokkal később megkapta a behívóját, és orvos főhadnagyként dolgozott tovább egészen a nemzetközi helyzet enyhüléséig, amikor leszerelt.

Édesapjától átvéve a praxist, nyugdíjasáig háziorvosként dolgozott – majd azután is. Ugyanis nem bírta sokáig a munka nélküli töltött napokat. Nem volt egy nekem való élet – magyarázta a könyvbemutatón.

Ahogyan fogalmazott, szimbiozisban él a betegeivel, és hiányoztak neki. Ott akart maradni, segíteni akart, hogy számíthassanak rá. És ez így is lett. Ugyanazzal a szakmaiággal és mély empatiával látta el orvosi teendőit egészen százéves koráig. Addig szabad csinálni, míg ugyanolyan színvonalat tudok biztosítani a betegeknek, mint amit én is elvárunk.

A program végén dr. Grósz Andor Mazsihisz-elnök elmondta: ő 44 évet töltött katonaorvosként a honvédségnél, ennek ellenére átérzi Körmendi István helyzetét. Valósánléleg előljárói is tisztaban voltak azzal, hogy ez az ember gyógyítani fogja a rábízottakat és gondoskodni fog róluk, és ezt éppenséggel orvosi felkészültségeivel, emberszeretetével és empatiával teszi majd, ahogyan azt egy orvosnak kell, mindegy, hogy civilként vagy háborús időben katonaként.

Dr. Körmendi István számos kitüntetésben részesült. Budavár díszpolgára, a MENSCH Nemzetközi Alapítvány díjazottja, és munkásságáért – Herzl Tivadar után második magyarként – megkaptak a Zsidó Nemzeti Alap rangos Jeruzsálem Medálját is. Dr. Grósz Andor a könyvbemutatón kiemelte, hogy a MENSCH kitüntetés neve az embert jelképezi, nagybőtűkkel. E gondolatok kíséretében, a közönség tapsa közepette nyújtotta át a Mazsihisz ajándékát Körmendi doktornak.

Zucker-Kertész Lilla

„...akaratod ellenére születtél, akaratod ellenére fogsz meghalni...” (Ávit 4/22)

A tanítvány kérdezte mesterét: Rebbelében, hogyan kell érteni: Hama bar Hanina mondta: Az emberi láb garantálja, hogy oda juttatja, ahol betörök a feje... (Kilayim 9:3:14)

Milyen különös! – mondta a rabbi. Most olvastam: Amikor Rav Joszef elérte ezt a verset, így kiáltott: De vannak, akiket igazság nélkül sörpörök el (Péld. 13:23). Van-e olyan, aki idő előtt megy és ok nélkül hal meg? Ros hásón napján lesz megírva és jom kippuri böjt napján lesz megpecsételve! Isten határoz, a halál angyala a végrehajtó! Rav Beivai bar Abaye esete is mutatja ezt, akit a halál angyalának társasága látogatott, és látta, hogyan hal-tak meg az emberek ennek az angyalnak a kezétől. A halál angyala így szolt ügynökéhez: Menj, és hozd el! (Chagigah 4b) Tudod, fiam? Miután a halál angyala engedélyt kapott, többé nem ismeri fel az akadályokat és a határokat. (Pirkei DeRabbi Eliézer 43:3)

A király egy este ült a szobájában, amikor valaki kopogott az ablakon. Kinezett, de odakint sötétség volt, így nem láthatta, ki kopogott. Ki vagy? Mit akarsz? – kérdezte. – Én vagyok a halál angyala. Három nap múlva érted jövök, három nap múlva érted jövök: meg kell halnod. A király nagyon megijedt. Hívatta országa bőlcseit, varázslóit. Elmondta, mi történt, kérte tanácsukat, kérte, találjanak egy helyet, ahova elbújhatal a halál angyala elől! Összeneztek a bőlcsek, a varázslók, de egyikük sem hallott róla, hogy van ilyen hely. Nem tudták, hová lehet elbújni, ahol nem találja meg a halál angyala.

Ekkor előállt az öreg kertész. Mondta: Királyom! Én már a király nagyapád idején is itt szolgáltam a palota kertjében. Nézd! A királyi palota pincéje mélyén van egy titkos járat. Senki sem tud róla, csak én. A járat el van torlaszolva egy kerek kővel. Azt elgörgetve, az út egy titkos barlangba vezet. Gyere velem, odaviszlek, és megbújhatsz a sötét barlang mélyén. Megörült a király, reménység töltötte el szívét. Megbízott öreg kertészében.

A harmadik este a király izgatottan várta az öreget. A szolga jött, és kérdezte: Fel vagy készülve, hogy kövess a titkos helyre? A király igenlően rázta meg fejét, és csendben követte az öreget. Lementek a pincebe, és valóban egy kerek kő állt a mélyben. Elgörgették a követ, és bejutottak egy barlangba. Még sokáig mentek egyre és egyre mélyebbre. Végül eljutottak egy helyre, ahol a király meghúzódott a sötében. Telt-múlt az idő, és elmúlt a nap. A király fellélegzett! Hálás vagyok, szolgám, hálás vagyok, hogy lehoztál ide. Hálás vagyok, hogy elrejtettél. Elmúlt a nap! Megmenekültem, mert itt nem talált meg a halál angyala.

Mire az öreg szolga: Tévedsz, királyom! Tévedsz, ha azt hiszed, hogy el lehet rejtőzni a halál angyala elől! Tudd meg: Én vagyok a halál angyala!

Nem is az a kérdés, hogyan megyünk el! Hanem az: hova! Rabbi Yohanán azt mondta: Az elővendő világgal kapcsolatban azonban, amely egy magasabb szinten létezik, ez áll: Rajtag kívül, Istenem... senki sem tudja... és egyetlen szem sem látha. (Berakhot 34b:19)

Szerdócz J. Ervin főrabbi

Hitközségi Hírek

Nagykőrös

A Holokauszt 80. rendezvény sorozat keretében adott emlékezetes koncertet **Nógrádi Gergely** főkántor, **Janicsák Veca** énekesnő és a **Klezmerész Együttes** a zsúfolásig megtelt zsinagóágában.

Nógrádi Gergely emlékeztetett arra, milyen szörnyűségek vettek a magyarországi zsidóság szinte teljes elpusztításához. Köztük volt az a több mint 400 nagykőrösi polgár is, aki nevét a zenekar mögött lévő

mártírtáblák örzik. A főkántor kiemelte, hogy a hitközség az elközelhetetlen rombolás ellenére is megmaradt, és a közösség most is fenntartja a valóság életét.

A húszéves Klezmerész Együttes felidézte azt az időszakot, amikor a zsidó zenészek, a klezmerzenéti játszók egész Kelet-Európában felléptek. **Klein Judit** és **Török Judit** énekesek több duót énekeltek, olyan szívfájdító dalokat, amelyek gyönyörűségük mellett emlékeztetnek arra a szomorúságra, amelyet mindenkor érzünk, amikor az elpusztított közösségeinkre, kultúránkra gondolunk. **Garai Péter**, az együttes vezetője és dobosa egy barátja dalát adta elő – a produkció unikális volta méltán nyerte el a közönség tetszséét.

A koncert második részében Janicsák Veca, az X-Faktorban is előkelő helyezést elérte művész lépett a mikrofonhoz, s dübörgő taps fogadta. Az általa duóban vagy szólóban elnékelt számok nagy sikert arattak. Közben elmesélte, hogyan került kapcsolatba ezzel a zenei műfajjal és a zenekarral. A művésznek gyermeké az egyik zsidó óvodába járt, ott ismerkedett meg a civilben óvónéni Klein Judittal, és nagyon megszerette a tőle hallott dalokat.

Nógrádi Gergely a tőle megszokott barátságos stílusban hívta magával a lelkességét, hogy együtt énekeljenek, s tanította őket a zsidó dallamokra és a héber szöveget.

A koncert végén a közönség újra és újra visszahívta a fellépőket, remélve, hogy újabb és újabb ráadásokat adnak.

Fotó: Villányi András

Tordai Péter 1948. január 7-én született Nyíregyházán. Habár Nyírbogdányból származó édesapja ortodox volt, a család a szabolcsi megyeszékhelyen neológ vallású szokások szerint élt. Több rokonát megölték a vészkorszakban, néhányan pedig alijáztak, a Péter nevet is egy olyan nagybátyja tiszteletére kapta, aki 1938-ban kivádorolt Palesztinába, majd 1948-ban hősi halált halt Izrael védelmében.

Az érettsegít követően elektrolakatos szakiskolát végzett Nyíregyházán, majd 1968-tól a budapesti Élelmiszeripari Főiskola hallgatója lett, ahol élelmiszerészépként szerzett diplomát. A fővárosban bekapsolódott a zsidó életbe, rendszeresen járt Scheiber Sándor híres szombatköszöntére a rabbiseminariumba. Későbbi feleségét is a zsidó közösségen ismerte meg egy hanukai bálon 1971-ben, és rát két évre, 1973-ban házasságot is kötötték, a Dohány utcai zsinagógában Salgó László főrabbi adta össze őket. Két lányuk született: 1975-ben Eszter, majd 1979-ben Ágnes.

A házaspár eleinte a Nagy Fuvaros utcai zsinagógába járt, de miután átköltöztek Budára, a Frankel-zsinagóga lett a második otthonuk. A Tordai Péter iránt megnyilvánuló tiszteletet jelzi, hogy haláláig ő maradt a budai körzet elnöke.

Emlékezés Hochberger László (zcl) főrabbira

„Három dolog van, amit életem során minden betartottam, és a jövőben is be kívánok tartani. A Mindenhatóba vetett hit, a zsidóság iránti hűség és az emberek iránti szeretet” – ez volt az ars poeticája a kis termetű, de annál nagyobb szívű főrabbinak, aki húsz ével ezelőtt, ros hásánakor mondott búcsút a földi világnak. Amikor éppen azt imádkozzuk, hogy ezen a napon dől el az ember jövő évi sorsa. Hogy ki hal meg, és ki marad életben. Hogy arra kérjük Istenet, írjon be bennünket az Élet Könyvébe.

Ars poeticájával kezdtük megemlékezésünket. Vonjuk le a tanulságot. A „három dolog” volt a garancia arra, hogy két évtizeddel halála után is őrizzük emlékét.

Sono tajvo – jó évet, Laci bácsi, mondanánk neki, ha itt lenne közöttünk...

De már csak további békés pihenést kívánunk neked, Laci bácsi!

(2011)

Egyház a fegyházban

Az utóbbi időben a balassagyarmati Fegyház és Börtön intézményének nyitott szellemisége – szakmai körökön túl is – immáron országos elismertséget vívott ki magának. E sajátos, kreatív bántatás-véghajtó intézet működési filozófiája és abból fakadó minden napigyakorlata a fogvatartottak munkára nevelését, az intézet falain kívüli, társadalomilag hasznos tevékenységeit, kulturális, erkölcsi gazzdagdását állítja középpontba. Ennek szellemében az elmúlt néhány évben például a város játszótereinek, parkjainak, egyházi temetőinek kultúrális tételét, egy elhangolt kápolnában restaurálását és számos egyéb, kisebb-nagyobb közfeladatot elvégzését vállalta magára az intézet vezetése. Néhány hónappal ezelőtt az elítéltök többnapi munkával ingyenesen rendbe hozták a helyi, országosan védett műemlék ortodox zsidó temető különböző környezetét. A hitközség és az Ipoly mente zsidó kulturális örökségét ápoló Kertész István Alapítvány a munkálatokért cserébe – mintegy köszönetként – vállalta, hogy az intézet lakói számára ismeretterjesztő előadásokat tart a zsidó kultúra alapjainak megismertetése céljából.

A fakultatív programként megírdetett foglalkozás keretében a börtön zsúfolásig megtelt ún. kápolnatermében Majdán Béla művelő-déstörténész, az alapítvány

kuratóriumi titkára beszélt a helyi zsidó örökség értékeiről és az egyetemes zsidó kultúráról, valamint a holokausztról. A feszült figyelemmel végigkísért gondolatsorok különösen a mózesi törvények lényegenek ismertetésénél, továbbá Samaj és Hillél történeténél nagy érdeklődést váltottak ki a hallgatók. A tisztelet az Örökkévalót és annak törvényeit, valamint a netély olyat másnak, amit magadnak nem akarsz szabályának örökbecsű emberi, hitbéli és kultúrtörténeti „iránytűjét” egyszerűen és közérthetően magyarázta el az előadó. A „ne ölj, mert nem örülök, ha megölnének, ne lopj, mert nem örülök, ha meglopnak, ne csal meg, akit szeretsz, mert nem örülök, ha megcsalnak” szavak láthatóan komoly hatást gyakoroltak az elítéltrekre.

Ezt követően oldott hangulatú, közvetlen kérdések elhangzásáig is eljutott a rendhagyó találkozás. Az interaktív előadás végén az intézet kulturális referense bejelentette, a nagy sikerre való tekintettel néhány héten belül Majdán Bélát újra vendégül szeretnék látni, aki a fölkérést helyben elfogadta, és jelezte, hogy a következő alkalmal – az 5772. év fordulójának közeledtével – a zsidóság nagyünnepeivel szeretné megismertetni a hallgatóságot.

Szabó Andrea

(2011)

Olvasóink írják

Aljas provokáció

Az utóbbi idők neonáci provokációival szemben eléggé edzett vagyok, de engem is megdöbbentettem, amit az egyik tévéhíradóban hallottam: egy kb. 50 fős magyar csoport elutazott a volt auschwitzi taborba, ott árpádsávos zászlók alatt menetelt, és náci karlendítéssel éltette a tömeggyilkosok vezérét, Hitleret.

Olyanról már többször értesültem, hogy jobboldali történészek és egyszerű fasizták tagadták az auschwitzi mészárlást, a gázosító kamra és a hamvasztó kemencék létezését, de hogy magyar fasizták kimenetelként Auschwitzba, és ne is tagadják, hanem nyilvánosan éljenezzék zsidók legyilkolását, az számonra dermesztő újdonság.

A tévéhír szerint Feldmájer Péter Mazsihisz-elnök tiltakozását fejezte ki, de még nem tudom, hogy milyen eredményel.

Auschwitz a föld legzörnyűbb gazettének szimbóluma: egymillió embert kínáltak ott halálra vagy gázosítottak el, köztük 400 000 magyar zsidót. Alig van magyar zsidó család, ahol ne gyászolnának egy vagy több Auschwitzban legyilkolt rokoni. Kiutazni Auschwitzba és a volt helyszínen éltetni a szörnyűséges gyilkosságok elkövetőit, mérhetetlen aljasság és a magyar zsidó mártírok emlékének meggyalázása.

Hogyan süllyedhettünk idáig, és mi lehet a kiút? A rohamos süllyedés elsőrendű oka szerintem a gazdasági válság és a vele majdnem egyszerre megalakult szélesítőbboldali párt. A kiút a válság enyhülése és a demokratikus erők összefogása mindenfajta fasizsta mozgalom és eszme ellen.

A fentiek mellett azonban kétségtelenül számít az is, hogy mi, magyar zsidók, ki merünk-e álni az ilyen és hasonló fasizsta provokációk ellen. Magyarországon kb. 100-120 ezer zsidó él, ha ebből levonjuk a már igen idős holokausttúlélőket (kb. 15 000 fő) és a gyerekeket (talán kb. 20 000 fő), még mindig kb. 60-80 ezer aktív korú magyar zsidóval számolhatunk.

Nagyon fontos lenne tehát egy olyan magyar zsidó szervezet, amely bárminyit súlyos fasizsta provokáció esetén értesíteni tudná az aktív magyar zsidókat, és megszervezni tiltakozásukat és békés tüntetésüket mindenjárt a gyalázatos antiszemita jelenséget követően.

Vértes István

(2011)

Egy igazi gut sábesz Mádon

Az alábbi írással is szeretném kifejezni hálámat a mindenhatónak, aki megsegített, hogy részese lehettem annak a „csodának”, ami az elmúlt szombaton történt a szülőfalumban, a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Mádon.

A „csoda” pedig az volt, hogy megannyi évtized után ezen a szombaton ismét imádkozók hangjától énekekkel zengett a zsinagóga és környéke.

Emlékszem, amikor kicsik voltunk, nem egyszer felvitt oda bennünket a melámed, Drexler bácsi z'l, hogy ott tanuljuk a héber olvasáfrászt.

Akkor a zsinagóga nagyon rossz állapotú, romos volt.

A templomot néhány éve (2004) az állam felújította. Most e nemzeti kincsünk egyben a világörökség része is.

Mádon a második világháború előtti utolsó rabbi Chajim Cvi Ehrenreich volt. Most decemberben, kisizlók hó 18-án lesz halálának 75. évfordulója. Ez volt az egyik oka az összejövetelnek, a másik pedig az, hogy a falu 200 évesnél idősebb zsinagógájában több mint 60 éve nem volt szombati istentisztelet.

Az Amerikában élő Ehrenreich rabbicsalád szervezte meg ezt a különleges és felejthetetlen szabadságot. A 31 fős chászid csoport New Yorkból, Izraelből, Kanadából érkezett a jeruzsálemi Dushinszky rabbival együtt a faluba. A Brooklynban élő, jelenleg gyengélkedő Eliezer Ehrenreich mádi rabbit két fia és három unokája képviselte.

A Kúria Hotelben szálltunk meg. Itt volt a glatt kóser étkezetet is. De a vallási tanítások és a köszöntők sorára is itt hangzott el. Péntek délután a szombat korai beköszöntése miatt még világosban indultunk el a templom felé a főutca. (Kaftános, strámlis zsidó emberek között haladtam, és arra gondoltam, milyen szépek lehetettek az egykorin péntek estéknél a faluban, amikor még élt a több száz mádi zsidó, akiket a holokaust alatt gyilkoltak meg...)

A szépen kivilágított zsinagóga fűtlen volt, de mindenki szívben nagy melegség támadt. Kicsit meg is könnycsöktük ezt a megható érzést. Csakhogy nem volt idő elmenőre: felhangzott az imádkozás. Amikor a Löcho dajdi dallama felcsendült, valami megmagyarázhatatlan meghittség áradt templomunk szent falaihoz.

Szombaton a reggel imádkozás, tóraolvásás, muszáf úgy ment végbe, mint bármelyik más vallásos zsidó köözösségen a világon. Ugyancsak hagyományhűen történt az esti imádkozás is.

A hárdfálat a chászidi társaság köráncal színesítette.

Imádkozás után busszal a közelű Bodrogkeresztúrra mentünk, és ott tartottuk meg a meláve demálkét, a szombatbúcsúztatást az egykorin cso-darabbi, Reb Sájlel házában.

Másnap, vasárnap reggel, még imádkozás volt a mádi zsinagógban, aztán gyors reggel következett, és útnak indulunk, ki-ki otthona felé: Budapestre, New-Yorkba, Kanadába, Izraelbe. Akik Mádon voltunk ezen a szombaton, sok csodálatos élménnyel gazdagodtunk.

Deutsch László
főrabbi

(2011)

München utóélete

Teljesen váratlanul tévedt a szemem március elején egy tévéműsorra. A TV2 kínálatában észrevettem a Steven Spielberg által rendezett München című filmet. A moxit George Jonas (Jónás György) regénye ihlette, melynek címe: Megtorlás. Alcím: Egy izraeli antiterrorista csoport igaz története. Már a könyv kapcsán is éles viták alakultak ki, hogy hiteles-e. Az író egy moszados tiszttől hallotta, de az izraeli legfelsőbb bíróság cáfolta a történet hitelességét.

A film az 1972-es müncheni olimpiai játékokon történt terrortámadást és az utána következő izraeli megtorlást dolgozza fel krimiszerű formában. Érdekkessége: Steven Spielberg néhány jelenetet Budapesten forgatott. Azt a titkos izraeli különítményt követi nyomon, melynek feladata volt a müncheni mészárlással gyanúsított 11 palesztin felkutatása és likvidálása. (Ha volt illetéken...) Továbbá azt is boncolgatja, hogy milyen áldozatokkal járt ez az akció.

Meg kell mondjam, az induló jelenetek nem töltöttek el egy fikarcnyi jóérzéssel sem. Ekkor játszódik le, hogy kivégzik az izraeli sportolókat. A jóérzés nélkülözését még tovább kellett viselni a kegyetlenség láttán. Ami ezután jött, az meg azért nem volt az igazi, mert csaknem unalomba fordult. Spielberg ide vagy oda, messze alulmúlt eddigi filmjeit.

Jó, jó, az szép jelenet volt, amikor Avner Kaufman főhős elbúcsúzott a feleségtől. Egy olyan emberre bízták az antiterror végreghajtását, aki kötelességtudó izraeli állampolgár. Aki soha nem látott még halottat, nemhogy ölt volna! A film során ugyan látjuk, hogy Avner helytáll, de azt is, hogy szívesebben lenne a felesége mellett. Annál is inkább, mivel kislánya született. Mazel tov hangzik mindenfelől, de ez nem szolgáltat elég ellenpontot ahhoz, amit a feladat diktált neki.

Kis csapatával beutazza a fél világot, név szerint keresi a palesztin gyilkosokat. Az ötfős csapatából egyikük bombákat készít, melyekről csak a bevezetés után derül ki, hogy milyen erősségűek. Így aztán Avner mindenhol jelen van, nehogy ártatlanok is áldozatul essenek.

Nem véletlen, hogy a film hamar felelősségbe is merült volna, ha március idusán nem túzi műsorra a kereskedelmi csatorna.

-zsán-

(2011)

1956-ra emlékeünk

Az 1956. évi forradalom és szabadságharc zsidó hői halottai emlékére a Dohány utcai zsinagóga melletti Wallenberg Emlékparkban elhelyezett emléktáblánál 2011. november 3-án, csütörtökön, 10 órakor megemlékezést tartunk.

A beszédet Mécs Imre egykori halálraírólt tartja.

Különös megtisztelésnek vennénk, ha a megemlékezésen megjelenne és az emlékezés követ elhelyezné.

Feldmájer Péter

Mazsihisz-elnök

(2011)

Zoltai Gusztáv

ügyvezető igazgató

Hétköznapi Hacsek és Sajó

Hacsek: Üdvözöm, Sajókám, mizujs, mizujs?

Sajó: Chabadság, chabadság!

Hacsek: Moga megőrült??? Először is kérje vissza a pénzt a logopédusától, másodszor ez a Szabadság! köszöntés már vagy hatvan éve kiment a divatból. Ma Széb jövőt! mondunk.

Sajó: Nincs igaza, Hacsekkám, én tényleg a chabad mozgalomról beszélek!

Hacsek: ???

Sajó: Világháborús kifejezések merülnek fel az ember emlékezetében... Varsó elesett, Berlin elesett stb., stb.

Hacsek: ???

Sajó: Nyomulnak, nyomulnak. A Teleki tér, a Nagyfuvaros után most Miskolc is elesett! De ha jól tudom, Debrecen és Szeged még tartja magát!

Hacsek: Ugyan, maga minden piaci légy stílusát követi. A romlott dolgokon mászkál. Miért nem örül inkább annak, hogy új rabbijaink vannak?

Sajó: Erre még nem repültem rá. Pedig... Amúgy bejelentették, hogy

egykük Dunaszerdahelyen dolgozik majd.

Hacsek: Miért nem Szombathelyre tették? Hallott már maga szerdártó rabbiről???

Sajó: Nagyon hülye kérdés! És vegye tudomásul, hogy Szombathelyen már van rabi!

Hacsek: Ez nem is új!

Sajó: Persze hogy új, hiszen semmi előzmény...

Hacsek: ???

Sajó: Maga nem tudja, Hacsekkám, hogy háromfélé újgenerációs rabbi munkálkodik itthon? Van, akit felavattak, de nem iktattak be; van, akit beiktattak, de nem avattak fel; végül van, akit sem nem avattak fel, sem nem iktattak be! Passz! És ez miért baj? Ha rendesen ellátja a feladatait...

A zsidógyilkos terroristák szabadon engedése erkölcsi botrány

Nyilvánosságra hozták a szabadon engedésre váró terroristák listáját, köztük a legveszélyesből egyénekkel, akik számtalan zsidót öltek meg – mint az a terrorista, aki meggyilkolta drága barátomat, Ari Fuldot. Több mint haragos vagyok, és minden erkölcsi porcikám az egész helyzet erkölcselenségén tüvölt, idézi Avi Abelow Facebook-bejegyzését magyar fordításban a *Kol Jisrál*.

A nyugati vezetés erkölcselensége

A nyugati világ vezetői, különösen a Biden-Trump-csapat, amely ezt a megegyezést elősegítette, elképesztő erkölcsi vaksággal cselekedtek. Ahelyett, hogy arra kényszerítik Izraelt, engedje szabadon ezeket a vérben ázó terroristákat és vonuljon ki Gázából, teljes figyelmüköt Iránra, Katarra és Egyiptomra kellett volna fordítaniuk – azokra a nemzetekre, amelyek közvetlenül bűnrészesek az október 7-i borzalmakban. Irán finanszírozta a Hamászt. Katar jól ismert állami támogatója a Hamásznak, vendégül látja a Hamász vezetőit és finanszírozza műveleteit. Egyiptom évek óta engedi, hogy fegyvereket csempésszenek Gázába, tudatosan képessé téve ezzel a Hamászt, hogy megtámadja Izraelt.

Iránt egyelőre felejtsük el

Az USA-nak befolyása van Katarra és Egyiptomra!!!

Ahelyett, hogy Katart és Egyiptomot felelősségre vonták volna, a nyugati hatalmak semleges közvetítőként kezelték őket. Sémleges? Ez nem csak politikailag helytelen – ez az erkölcs sárba tiprás!

Ha Katar és Egyiptom kénytelen lett volna megfizetni a Hamász támadásának árát, akkor nyomást gyakoroltak volna a Hamászra, hogy feltétlen nélküli engedje szabadon az összes túst. Így kellett volna ezt intézni – nem pedig úgy, hogy Izraelt belekényszerítik, hogy szörnyetegéket engedjen vissza a világba, képes-

2000-ben Ramallahban a palesztinok meglincseltek két eltévedt izraeli katonát. A képen Abdulaziz Szela mutatja véres kezét az őrjöngő tömegnek. Életfogytiglanra ítélték, de 2011-ben fogolykcsere révén kiszabadult. 2024 októberében izraeli csapás végzett vele Gázában.

sé téve a Hamászt az ellenünk irányuló dzsihádja folytatására.

Rendszerünk végzetes hibája

Ez a helyzet igazságszolgáltatási rendszerünk egy kritikus hibáját is feltártá. Izraelnek soha nem lett volna szabad olyan helyzetbe kerülnie, hogy terroristákat engedjen szabadon. Ezeknek a gyilkosoknak nem is volna szabad a börtönökben lenniük – a halálbüntetéssel kellene szembenézniük. Azzal, hogy életben tartjuk őket a börtönben, csak tárgyalási alappá válnak a Hamász számára, amelyet kihasználhat.

Nem ez az első eset, hogy Izrael ilyen szörnyű helyzetbe kényszerül. minden alkalommal, amikor terroristákat engedünk szabadon, veszélyes üzenetet küldünk ellenségeinknek: raboljatok el még több izraelit, és biztosak lehetetek gyilkos elvtársaitok szabadon bocsátásában. Ennek a körforgásnak véget kell vetni!

A „Hozzátok őket haza” kampány melléfogása

A „Hozzátok őket haza” kampány stratégiai és erkölcsi tévű volt. Bár a túszaink kiszabadítására irányuló érzes egyetemes, a kampány véghajtása egyenesen a Hamász kezére játszott. A kampánynak az „Engedd el nememet” címet kellett volna viselnie, és egyértelműen a Hamász hibázatására kellett volna összpontosítania, valamint arra, hogy az ENSZ-t és a Nemzetközi Vöröskereszttet rávegye a cselekvésre.

EHelyett a kampányt átpolitizálták az izraeli Netanjahu-ellenes aktivisták. Arra használták, hogy rákényszerítés a kormányt az alkura, gyakorlatilag megemelte annak az arát, hogy a Hamász elengedje a túszainkat. Azzal, hogy a Hamász helyett Izraelt kárhoztatták, a kampány akaratlanul is erősítette ellenségeinket, és felruházta őket az általuk áhított hatalommal.

Az alku fájdalma

Bár ünnepeljük a túszok visszatérést, az ár, amit fizetünk, elviselhetetlen. Ezeknek a förtelmes terroristáknak a szabadon engedése seb nemzetünk lelkén és áldozataik emlékének elárulása. Ami még rosszabb, hogy ez az alku nem az összes túszunk kiszabadítását jelenti. Ez szakaszos önfeladás, amely csak felbátorítja a Hamászt, hogy folytassa a terror uralmát.

A remény utószava

Mindezek ellenére nem szabad szem elől tévesztünk a nagyobb képet. A zsidó nép több mint 3000 évi száműzetést és tündörözést él át, mégis minden felükerekedünk. Ma Izrael népe Izrael zsidó államával együtt erősebb, mint a bibliai idők és Dávid király napjai óta bármikor.

Ez a pillanat fájdalmas, de nem a történet vége. Felükerekedünk ezen a kihívásokon, ahogy minden is tettük. Teljes győzelmet fogunk aratni ellenségeink felett. Nem az a kérdez, hogy így lesz-e, hanem az, hogy mikor.

Imádkozzatok a túszainkért! Imádkozzatok szent katonáinkért az IDF-ben! Imádkozzunk, hogy olyan vezetésünk legyen, amellyel minél előbb helyesen, erkölcsön cselekedhetünk; imádkozzunk, hogy teljes, megsemmisítő győzelmet arassunk ellenségeink felett; hogy megvédjük a világot azzal, hogy azt a helyénváll őzüket küldjük: a terror nem kifizetődő!

Ám Jisrál cháj!

Elkezdődött a Szeretetkórház felújításának befejező szakasza

Nagy eseményt ért meg a közelmúltban a Szeretetkórház. Prof. dr. Grósz Andor, a Mazsihisz elnöke, dr. Shemesh Assaf főigazgató és Valastyán László operatív igazgató bemutatta Soltész Miklós egyházi és nemzetiségi kapcsolatokért felelős államtitkárnak a kivitelezés aktuális munkálatait, és tájékoztatást adott az intézményben zajló aktív gyógyító tevékenységről is. A jelenlegi felújítás által érintett szárnyban a kor igényeinek megfelelően kialakított és felszerelt, kétgyás, lékgondicionált, fürdőszobával ellátott szobákat alakítanak ki. A bejárásban elhangzott, hogy a Mazsihisz Szeretetkórház teljes körű rekonstrukciója még ebben az évben befejeződik.

A 2,8 milliárd forintos beruházás részeként további fejlesztésként valósul meg a tornaterem jelenlegi méretének megduplázása a még szélesebb körű betegellátás érdekében.

Dr. Shemesh Assaf az államtitkári látogatáson elmondta, hogy a beruházással párhuzamosan folyamatosan zajlik a humán erőforrás fejlesztése is. A legfontosabb cél, hogy a 240 ágy elindulásával minden szakmai minimumfeltétel rendelkezésre álljon mind az orvosok, mind pedig az ápolószemélyzet létszámát tekintve.

Az állami támogatással párhuzamosan a kórház és a hitközség saját fejlesztéseként az előző év végén egy új fogászati CT-berendezés beépítése is megtörtént.

Soltész Miklós megtekintette a legújabb kórháztechnológiai eszközöket, bepillantást kapott a szakambulancia ellátás működésébe, a nagy múltú gyógyintézmény történetébe, valamint ellátogatott a kórház zsinagógájába is, amely önálló budapesti körzetként működik.

Isten, segíts! Soltész Miklós, dr. Shemesh Assaf, prof. dr. Grósz Andor
Fotó: Ritter Doron

Összefogás az online antiszemitaizmus ellen

A World Jewish Congress (WJC) Krakkóban rendezte meg a Special Envoy and Coordinators Combating Antisemitism (SECCA) Fórumát, amelyen kormányzati tiszttelők, zsidó közösségek képviselői és technológiai vállalatok szakértői vettek részt. A fórum célja az online antiszemitaizmus és a holokausttagadás elleni fellépés volt, különös tekintettel az új technológiák szerepére. A Mazsihisz dr. Grósz Andor elnök képviselte.

A fórum azt tárgyalta, hogyan lehet felhasználni az új technológiákat a gyűlölkodás és a holokaust eltorzítása elleni küzdelemben. Az eseményre az Auschwitz-Birkenau felszabadításának 80. évfordulójára alkalmából tartott hivatalos megemlékezést követően került sor.

A tanácskozáson többtucatnyi kormány és nemzetközi szervezet delegáltja vett részt, hogy megosszák egymással az antiszemitaizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos prioritásokat saját régiójukban. Jelen volt többek között Katharina von Schnurbein, az Európai Bizottság antiszemitaizmus elleni küzdelemréte felelős koordinátora, valamint a Meta, a TikTok és az X (korábban Twitter) képviselői is, akik az automatizált gyűlöletbeszéd elleni küzdelemről és az AI alapú tartalommoderáció lehetőségeiről tárgyalta. Nagy hangsúlyt kapott az október 7. óta egyre növekvő számú káros tartalom kezelése, valamint a tartalommoderálási gyakorlatok új kihívásokhoz való igazítása.

A világ Auschwitz-Birkenau felszabadításának 80. évfordulóján még minden küzdi az antiszemitaizmussal. Hálásak vagyunk a Zsidó Világkongresszussal való együttműködésért a holokausttagadás és az antiszemitaizmus elleni harchan – mondta Nell McCarthy, a Meta bizalomról és biztonságáról felelős alelnöke, kiemelve, hogy felismerték saját felelősségiüket a „Soha több” igéret megtartásában.

Valiant Richey, a TikTok globális vezetője, a Trust & Safety részleg irányítója elmondta: Megtiszteltetés számunkra, hogy a Zsidó Világkongresszus partnerei lehetünk az online antiszemitaizmus elleni küzdelemben. Osztjuk a WJC elkötelezettségét az emlékezés és az oktatás iránt, amelyek kulcsfontosságúak a gyűlölet megelőzésében és a közös nevelésben, és már több mint hárommillió embert kapcsoltunk össze a platformunkon a WJC holokausttal kapcsolatos tényivel.

Wifredo Fernandez, az X amerikai és kanadai kormányzati ügyekért felelős vezetője is elmondta, hogy megtiszteltetés részt venni az Auschwitz-Birkenau felszabadításának 80. évfordulójára szervezett megemlékezésen, valamint a SECCA találkozóján, melyen megvitathatták az antiszemitaizmus elleni küzdelemben végzett munkájukat.

Fotó: WJC/ Shahar Azran

A WJC Technológiai és Emberi Jogi Intézeté (TecHRI) bemutatta a Human vs. AI: Comparison of Online Antisemitism Experiences (Ember vs. mesterséges intelligencia: az online antiszemitaizmussal kapcsolatos tapasztalatok összehasonlítása) című tanulmányának eredményeit. A kutatás két, online gyűlölkodás célpontjává vált zsidó személy tapasztalatait vizsgálja, összehasonlítva az antiszemita tartalmak értékelését a generatív mesterségesintelligencia-rendszerrel, a ChatGPT és a Claude értékelésével.

A tanulmány rávilágít a mesterséges intelligencia korlátaira a kontextuális arányalatok megértésében, de arra is, hogy megfelelő felkészítés után hatékonyabban képes felismerni az antiszemitaizmust.

Yfat Barak-Cheney, a TecHRI ügyvezető igazgatója elmondta, hogy a technológiai vállalatoknak együtt kell működniük a zsidó közösségekkel aholhoz, hogy teljes mértékben megérthessék az online gyűlölet és félrejtélykoztatás valós hatásait.

A fórum kiemelt vendégei között volt Miguel Ángel Moratinos, az ENSZ Civilizációk Szövetségének főképviselője, aki bemutatta a szervezetnek az antiszemitaizmus elleni küzdelekre irányuló cselekvési tervét, valamint Dariusz Mazur lengyel igazságügyminiszter-helyettes, aki ismertette országa antiszemitaizmus elleni stratégiáját az EU soros elnöksége alatt. Alice Nderitu, az ENSZ korábbi főtitkárhelyettese és a népirtás megelőzésével foglalkozó különleges tanácsadója szintén felszólalt.

A SECCA Fórum továbbra is kulcsszerepet tölt be a globális antiszemitaizmus elleni küzdelemben, elősegítve az együttműködést és az innovatív megoldások kidolgozását.

Zucker-Kertész Lilla

IZRAELI

A kutyás egység tagjai védk majd az európai zsidókat

A szervezet önkéntesei kutyáikkal együtt az amszterdami pogrom nyomán érkeznek különféle nagyvárosokba, hogy helyi kutyás önkénteseket képezzenek ki. Ez az első alkalom, hogy az egység tagjai külföldön is megjelennek, mindenkor csak Izraelben tevékenykedtek részben biztonsági, részben pedig mentési területen, írja az Arutz7 nyomán a [zsido.com](#).

Jekutiél Ben-Jáakov, a kutyás egység vezetője elmondta:

„Soha sem mondunk nemet egy rossz helyzetben levő zsidónak, aki segítéért fordul hozzáink. Igyekezni fogunk, hogy megtegyük szerény, de jelenlőttséges hozzájárulásunkat. Az Izraeli Kutyás Egység aktiválja már létező kirendeltségeit és stratégiai partnereit mind Hollandiában, mind pedig Belgiumban.”

Az egység Izraelen belül sem tétlenkedik, tudósít egy másik írásában az Arutz7. A napokban 11 órás gyakorlatot tartottak mélyen a dél-izraeli sivatagban, több tucat önkéntes részvételével és az izraeli légierővel együttműködésben. Az önkéntesek a különleges felszerelések használatát is gyakorolták különféle körülmenyek közepette, hogy még felkészültebbek legyenek a váratlan helyzetekre. A gyakorlat minden a kutyás egység, minden pedig a légierő számára hasznos volt.

„Örömmel segítjük a légierőt a pilótaképzés folyamatában, és üdvözöljük a légierővel való különleges együttműködés lehetőségét. A légierő részt vesz minden a terrorellenháborúban, minden pedig az eltűnt személyek felkutatásában – ez a kutyás egység tevékenységének két legfontosabb területe.”

Kétségtelen, hogy ez a gyakorlat nagyban elősegítette a kutyás egység mentőkapacitását, valamint a pilótaképzést is. Hálásak vagyunk azért, hogy rendkívül motivált katonákkal dolgozhatunk együtt, olyan harcosokkal, akik eltökélén megtesznek bármit, amire szükség van az izraeli polgárok védelméhez ebben az összetett helyzetben. Tisztelegünk a légierő előtt, és sok sikert kívánunk a pilótáknak” – foglalta össze a tapasztalatokat Ben-Jáakov.

Több mint 18 ezer terrorakciót hajtottak végre 2024-ben

Az izraeli hadseregtől, a rendőrségtől, a Sin Bét belbiztonsági szolgálattól, valamint a mentőszolgálatuktól származó adatok szerint a tavalyi 18.365 terrorcselekménynek 134 halálos áldozata volt, 1277-en pedig megsebesülték.

A zsidó államot Iránból, Libanonból, Szíriából, a palesztinok Gázából, Irakkóból, Jemenből és Izraelen belülről is érték támadások. Mintegy 16.400 rakétát lőttek ki az ország területe felé, ebből 15.400-at Libanonból és nagyjából 700-at Gázából. A legtöbbet októberben indították, akkor 6900 lövedéket jegyezték fel, miközben közel 400 alkalommal ellenes drónnal is támadták Izraelt.

Ezek a lövedékek megöltek 71 iz-

SZÍNES

Bocsánat, de nem a telepesek a béke akadályai

Kizárolag az izraeli telepes mozgalomra összpontosítani, miközben más lényeges dolgokat figyelmen kívül hagynak, az nem csak intellektuális hanyagság. Ez kettős mérce, amivel az antiszemitaizmust álcázzák – írja Joshua Hoffmann a Future of Jewish hírlevelében közötött véleménycikkében. Ebből az írásból készített Kácsor Zsolt rövid összefoglalót: Izrael védelmében.

Akiknek helyén van az eszük, azok tudják: a Biden–Harris-adminisztráció a Fehér Házból töltött utolsó napjait kétségesen igyekezik felhasználni arra, hogy megnyuttassa szélsőbaloldali „progreszív” bázisát. Szankciókkal sújtották az Amanát, az izraeli telepes mozgalom legfontosabb szervezetét. Összesen 17 magánszemélyt és 16 intézményt, szervezetet büntettek meg egy olyan rendelettel, amelyet Biden tavaly februárban hozott, s amely lehetővé tette az Egyesült Államok számára, hogy támadja azokat, akik „destabilizálják Ciszjordániát”.

Igaz, hogy lehetnek az izraeli telepesek között elveteműek, de a többség egyáltalán nem az. Olyan hétköznapi emberek, mint bárki, aki Júdeában és Szamáriában (más néven Ciszjordániában) él, ebben a nem megszállt, hanem vitatott térségen.

Malkah Fleisher Júdeában élő jogi aktivista azt írta: mi, „telepesek”, izraeliek vagyunk, és bírjuk országunk demokratikus támogatását. Vannak köztük orvosok, ügyvédek, rabbik, katonatisztek, tanárok, politikusok, mérnökök, boltlakodásosok, mindenféle ember.

Azzal ellentében, amit a mincket gyalázók el akarnak hitetni a közvéleménnyel – tette hozzá Fleisher –, mi nem rabolunk el palesztin nagymamákat gyümölcsületényekről és nem tartunk fegyvert arab gyerekek fejéhez. Éppen ellenkezőleg, mi állunk folyamatos támadás alatt... Tudják, milyen érzés attól férni, hogy a kirándló gyerekeket lemészárolják? Várnak egy buszmegállóban és attól férni, hogy megtámadnak? Folyamatos készenlében vagyunk, és mindenkor vigyázunk kell, mindenkor vigyáznia kell magára folyamatosan, nőknek, gyerekeknek, és a betegeknek is. Ez a mi igazi valóságunk.

A valóság ellenére a „globális gazemberek panteonjában” az izraeli telepeseknek külön helyük van: olyan figyelem irányul rájuk, mint a botrányhős filmsztárokra. Ez a könyörtelenül rájuk irányított fókusz azonban sokkal többet elárul a nemzetközi közvélemény kettős mérceiről, mint magukról a telepeskről.

A telepeseket gyakran ideológiai fanatikusoknak ábrázolják, akik beurrantak valaki más udvarára. Ez a karikatúra uralja a médiát, morális kérdéssé redukálva egy komplex problémát. Azt mondják: „a telepesek a béke akadályai”. Innentől a képlet egyszerű: ha az izraeli telepe-

seket becsmérlik és gyalázzák, akkor minden más tényező – a palesztin terroristák, a korrupció és az engeszelhetetlen gyűlölet – lényegtelenné válik. Milyen kényelmes álláspont!

Ugyanilyen kényelmesen el lehet feledkezni arról, hogy a világban élő 14 millió palesztin közül mindenkor 30 ezren tényleges menekültek az 1948-as izraeli–arab háború következményeként, melyet egyébként az arabok indítottak, miután megtagadták a kétállami megoldás tárgyalását a zsidók és a helyi arabok között. (Akkoriban ezeket az arabokat nem nevezték palesztinoknak, pontosabban a brit mandátum alatt álló Palesztinában mindenkit palesztinnak hívtak, beleértve a zsidókat is.)

Ha legközelebb azt hallják, hogy az izraeli telepesek jelentik a béke akadályát, akkor a teljes képet nézézzük, és tegyük fel a kérdést: mi a helyzet a Hamász terrorszervezettel, amely egyesít a népirtást és az izslamista törekvéseket? És mi a helyzet azzal, hogy a Palesztin Hatóság terroristákat dicsőít? Arról nem is beszélve, hogy a nemzetközi közvélemény felmenti a palesztin vezetőket a felelősségről!

Kizárolag az izraeli telepesekre összpontosítani, miközben figyelmen kívül hagyják vagy eltitkolják a valóságot, nem csupán intellektuális hanyagság. Hanem kettős mérce, amivel kreatívan álcázzák az antiszemitaizmust.

Merész kommandós akció egy szíria rakétaüzárral

Az izraeli hadsereg (IDF) bejelentette, hogy több kommandós egysége Szíriában megsemmisítette az irániak titkos, föld alatti rakétaüzárat.

A mintegy százfős kontingens akciójáról videofelvételt is közzétettek a Ynet hírportálon, és ennek tanúsága szerint a katonák rakétaalkatrészek mellett egyéb fegyvereket és dokumentumokat is találtak.

Az Izrael határától keletszáz kilométerre végrehajtott támadásban több tücat repülőgép is részt vett. A kommandósokat helikopterekkel szállították a bevetésre. A katonák leereszkedtek a mintegy 120 méter mélyre épített üzembe, leszerelték a precíziós rakéták gyártására alkalmás berendezéseket, majd felrobbantották az éppen elkészült létesítményt – derül ki a hadsereg közléséből.

Hozzájötték, hogy a gyárat 2017-ben kezdték el építeni, és Izrael mindenkor figyelte a munkát. Évente 150-300 darab 40-300 kilométeres hatótávolságban

Az izraeli légierő Shaldag egységének tagjai felkészülnek a rakétaüzárral.

Fotó: Izraeli Védelmi Erők

ságú, jelentős mennyiséggű robbanótöltetet pontosan célba juttatni képes rakétát gyártottak volna ott a Hezbollah libanoni súta milícia és a szíriai kormányerők számára.

A gyárban tizenhat nagy munkacsarnokot, laboratóriumokat, összeszerelő műhelyt, irodákat és raktárat találtak. Patkó alakúra építették, egyik oldalán a nyersanyag beszállításához, a másik oldalán a kész rakéták elszállításához volt felszínre vezető csatorna.

A gyártócsarnokokban már kész volt nyolc rakétaüzemanyag-keverő, de az üzem még nem működött, és ezért viszonylag gyengén őrizték. Az izraeliak behatolása a létesítménybe és annak felszámolása rövid ideig tartott.

A gyárat őrző szíriai katonák közül előzetes bombázással mintegy harmincat megöltek a kommandósok érkezése előtt. Négy szíriai katonával és a később oda riasztott kisebb szíriai egységekkel az izraeli katonák végeztek. Egy órával az izraeli csoport távozása után jelentős létszámú szíriai csapatok érkeztek a helyszínről.

A teljes akció mintegy három órán át tartott, az izraeli erők tagjai közül az IDF szerint senkinek nem esett bántódása. (MTI)

Rengeteg halott volt ott, mert nem volt hol eltemetni őket

A Centropa Alapítvány a Rumbach-zsinagógában tartotta a fővárosi gettó felállításának 80. évfordulójára rendezett nagyszabású rendezvényét, melyen a megnyitó után négy ismert színész olvasott fel visszaemlékezéseket, végül pedig lehetőség volt megtekinteni a *Történetek egy családi album*-ból című kiállítást is.

A helyszínválasztás nem véletlen, a Rumbach Sebestyén utcai zsinagóga ugyanis a holokauszt magyarországi történetének egyik kezdeti állomása volt. 1941-ben ebben az épületben gyűjtötték össze a későbbi Kamenyec-Podolszkijban meggylökt zsidók tízezreit. Az üldözések elől Németországból, Ausztriából, Csehszlovákiából és Lengyelországból hazánkba menekülőket a magyar állam „rendezetlen állampolgárságukra” hivatkozva összegyűjtötte és kitoloncolta az országból, írja **Óri Ádám a Kibicen**.

A kitelepítésre ítélt zsidóknak a hatóságok azt ígértek, hogy a németek által elfoglalt szovjet falvakba költözhetnek, és ott lehetőségi lesz mezőgazdasági munkából élni. Mivel a német követelések ellenére a magyar fél nem volt nyitott a deportáltak visszafogadására, így túlnyomó többségüket a mai Ukrajna területén lévő Kamenyec-Podolszkijba szállították, ahol Friedrich Jeckeln SS-alakulatai két nap alatt lemeszárolták őket. A Schutzstaffel (SS) osztágot 48 óra alatt több mint 23 ezer ember ölte meg.

2014-ben a kormányzati Veritas Intézet főigazgatója, Szakály Sándor arról beszélt egy interjúban, hogy bár egyesek szerint „az első deportálás a második világháborúban Magyarországról” történt Kamenyec-Podolszkijba, szerinte azonban ez az ügy pusztán „idegenrendészeti eljárásnak” tekinthető.

A megemlékezést Lieberman Mária, a Centropa Alapítvány ügyvezetője és **Borbás Gergő**, a Bánít Ház kreatív igazgatója nyitotta meg. Lieberman Mária elmondta, hogy a Centropa az

elmúlt évtizedek során csak magyar nyelvű interjúból több mint kétszázat rögzített, hogy ily módon „emberi arcot adjanak a múlt eseményeinek”. Az alapítvány vezetője szerint ezek az interjúk segítenek jobban megérteni, hogy milyen volt zsidónak lenni a 20. században. Borbás Gergő szerint „a múlt sebeit csak akkor gyögyíthatjuk, ha megérjük, feldolgozzuk, és továbbadjuk tanulságait”.

A megnyitó beszéd után négy ismert színművész (**Egri Márta, Igó Éva, Koltai Róbert** és **Ujlaki Dénes**) olvasott fel a Centropa archívumában található személyes történetekből. Név szerint Krausz Dezső, Domonkos István, Dósai Istvánné, Lóránt Istvánné, F. N., E. Vilmos, Szerényi Sándorné és Várnai Györgyné visszaemlékezéseinek részleteit használták fel.

F. N. arra emlékszik vissza, hogy „[k]járácsnykor rendőrök vittek be minket a gettóba. A rendőröknek Magyarországon volt egy azonosító számuk az övükön lévő fémcsatón. minden rendőrről rátette a kesztyűjét, hogy ne lehessen tudni, ki kicsoda, ne lehessen őket később megtalálni.”

Dósai Istvánné arra emlékszik, hogy a gettó bejáratánál mindenki be kellett dobnia egy lángra a megmaradt ékszereit és egyéb értékeit, de „[é]n nagyon sokat adtam a tisztastrára, és bár anyám mondta, hogy ezt nem volna szabad csinálnom, ebből baj lesz, de én egy pipereszappant bedugtam a tréningnadrágom aljába. És motoztak. Tizennyolc-tizenhat év körül nyilas srácok motoztak, meg is találták nálam ezt a szappant, kivették, valami szörnyűt mondtak, valami zsidó rüföt, és kaptam egy pofont érte. És elvettek a szappant. Húsz-harminc év múlva, amikor nagyon jó köriülmények között, jól öltözve, a saját gépkocsimat vezettem, ahányszor ott elmentem, mindig odanéztem arra a sarokra, ahol ez történt.”

Lóránt Istvánné arra a két kis ékszerre emlékszik, amiket nem akart odaadni a nyilasoknak. „Volt rajtam egy gyűrű, nagyon sokáig, évtizedekig meglátszott az ujjamon, volt egy nagyon pici kis pecsétyűrű. Nem volt több egy grammnál, egészen vékony

volt, és bele volt gravírozva, hogy Lili. Talán a születésnapomra kaptam. (...) A nyilas fogta és kítépte a láncot, a pecsétyűrű lehúulta az ujjamról, ahogy beleterte az ujját, hát egy pillanat alatt elpattant, hát egy vékony kis valami volt. (...) nem tudom, hogy egy ilyen ember mikor hazament, hogy tudott a családja szemébe nézni. Vagy hogy tudott a gyerekére mosolyogni, amikor tudta, hogy két órával ezelőtt ő egy ekkora gyerekkel mit tett a Klauzál téren.”

Domonkos István elmondása szerint „[e]leinte még kivitték a halottakat a temetőbe, de abba kellett hagyni, mert egy alkalommal a nyilasok egy temetést intéző csoportot a rabbival együtt elhurcoltak, és azt hiszem, meg is ölték őket. Ettől kezdve a temetés bent, a Dohány utcai templom udvarában volt. Aztán már olyan tömegű volt a halott, hogy a Kazinczy utcai fürdő helyiségeiben voltak felstózsolva a szerencsétlenek.”

Erre Krausz Dezső is hasonlóan emlékszik, amikor arról beszél, hogy „[o]lt a téren, ahol laktunk, azt tudom, hogy fel voltak stózsolva a halottak. Rengeteg halott volt ott, mert nem volt hol eltemetni őket. Meg voltak fagyva, mert elég hideg volt.”

A megemlékezés végén a résztvevők megtekinthették az újratömörített anyagat a *Történetek egy családi album*ból elnevezésű vándorkiállításnak, amely jövőre indul útnak, és különféle magyarországi középiskolákban fog feltűnni. A tárlat archív képeket és interjúk felhasználásával egészén hétköznapi zsidó emberek életét mutatja meg, akit között pék és gyári munkás is megtalálható. A 20. század történetét szándékosan olyan emberek sorsának bemutatásán keresztül igyekeznek közelebb hozni a diákokhoz, aikik teljesen átlagosak voltak, és a származásuktól eltekintve nem tértek el különösebben a nem zsidó magyaroktól. A kiállítás anyaga a Centropa oldalán elektronikus formában is elérhető.

A rendezvény a ZSKF Szövetség Holokauszt 80 Emlékév programsorozatának részeként jött létre a Mazsök és a Mazsihisz támogatásával.

Aki buborékban vészelt volna át a vészkorszakot

Kardos Péter főrabbi és a budapesti gettó

Csillagos ház, védett ház, gettó

1944. október 16-án, közvetlenül a Szálasi-puccs után, a nyilasok a zsidók számára kijelölt ún. csillagos házakból a zsinagógákba tereltek az ott lakókat. Nyitra kellett hagyniuk a lakásuk ajtaját, és le kellett adniuk értéktárgyaikat a hatóságnak. Kardos Péter, az édesanya és a nővére, ahogy sok száz sorstársuk is, a Rumbach Sebestyén utcai zsinagóból töltötték azt az éjszakát, másnap már kifosztott Kertész utcai lakásukba térhettek vissza. Nem sokkal később sikeresült szomszédaik segítségével – akiknek svájci menlevélük volt – egy Tátra utcai védett házba költözniük egy olyan 50 négyzetméteres lakásba, ahol velük együtt huzzonnyolcan éltek.

A védett házakba elvileg nem mentettek be a nyilasok, a gyakorlat azonban mászt mutatott. – Egy délután lehajtottak minket a Szent István parkba, a Duna-partra. Ott több ezer zsidó ember volt felsorakoztatva. Legalább egy órát álltunk ott, nyilasok, rendőrök között, és lehet, hogy én voltam az egyetlen, aki nem tudta, hogy mi következik, mert soha bűcsúztak egymástól, a nővérem is az anyámtól – mondta egy régebbi interjújában Kardos Péter, akinek szeretteivel együtt csak azért sikerült megmenekülnie a Dunába lövés elől, mert a sorakozó alatt megjelent egy autó, amelyből egy ismeretlen férfi szállt ki, fél órát tárgyalta a nyilasokkal, mire ők hazaengedték azokat, aikik gyerekkel voltak. – Nem laktunk messze, és amikor mentünk fel a lépcsőn, meghallottuk a sortű zaját; azokat ölték meg, aikik gyermektelenek voltak – jegyezte meg a rabbi, egyúttal azt is jelezve, hogy az a buborék, amelyben őt tartották, nem mindig tudott épségben maradni.

Hétköznapi felszabadulás

A család nem sokáig maradt húszban, nem sokkal az eset után át kellett költözniük a gettóba, lakhelyüket a Dob utcában jelölték ki. Ott érte őket a felszabadulás. Ám amikor a rémségekről kérdezzük, Kardos Péter válaszra meglepő. – A számomra legrémesebb dolog hónapokkal a gettó felszabadítása után történt. Amikor a Klauzál téren kihantolták a tömegsírokat, valamiféle áttetsző, pergameneszerű anyagba csomagolták be a halottakat, és úgy tettek fel őket egy teherautófélre járműre. De nem a látvány borzasztott

Fotó: Merész Márton/
Én Budapestem

el annyira, ahhoz – ha lehet illetően mondani – addigra már hozzászoktam. De azt a szagot, ami ott volt, azt soha nem tudom elfelejteni.

Kardos Péter életében a legfinomabb kenyér is a gettó felszabadításához kötődik. – Az egyik szovjet katonától kaptam. Ilyen kenyérrel azóta sem láttam: száraz volt, sötétbarna, nem volt guszstusos. Mégis ez volt legfinomabb kenyér, amit valaha ettem, és ezt a mai napig állítom! Még hozzájárult, hogy én egy kenyeres ember vagyok, mindenhez kényeret eszem – jegyezi meg, majd hozzáteszi: a felszabadítás pillanata emlékei szerint meglehetősen hétköznapi módon zajlott. – Karácsonytól fogva, miután az oroszok körülzárták Budapestet, szinte végig a pinceben voltunk; volt ott egy felelős, aki eldöntötte, hogy ki lehet-e menni, de aikor ennek már nem volt jelentősége, mivel permanens lövöldözések, robbanások voltak. Bombák, torkolattüzek... Megállás nélküli. A kora délelőtti órákban lehetett, hogy dörömböltek a pince vasajtaján, majd bejött két fegyveres, aikik abból ismertünk fel, hogy megálltak az öttagú vörös csillagot az usánkájukon, amit aikor még kucsmának mondunk. Egyre csak azt hajtoggatták, hogy „fasiszti, fasiszti”, nálunk, a pinceben keresték a fasisz-tákat, de csupa sárga csillagos ember ült ott. Volt a pincében egy „vészki-járat” felirat, de nem ajtó volt, csak a fal volt vékonyabb. Azt is áttörték egy puskatossal, hátha ott bujkálnak a nyilasok. Valaki érte a közelükön oroszul, ő fordította le, hogy aikor mondta: szabaddok vagytok. Az sem csak városi legenda – nekem személyes élményem volt –, hogy azok a pincelakók igencsak megijedtek, aikikről az oroszok letépték a sárga csillagot. Azt kérdezték tőlük, hogy mifelé rendelet alapján járnak el. A zsidók ugyanis a legvégsőkig tiszteletben tartották a törvényeket, egy-

szerűen a túlélés zálogának tartották ezt, és akiről letépték a csillagot, az okkal gondolhatta, hogy ha viaszszöjönnek nyilasok, akkor számonkérhetik, hogy miért nem viseli, amikor kötelező. Ezzel a példával csak azt akartam jelezni, hogy a háborús érzelmek folyamat nem szakadt meg egyből azután, hogy felszabadítottak bennünket – mondja Kardos Péter, de amikor megjegyezzük, hogy némi „vagányaság” sokaknak a túlélést jelenthet volna, határozottan állítja, hogy ennek a budapesti gettóban – ellentétben a varsóival – nem volt realizása. – A férfiakat mind elvittek munkaszolgálatra, itt csak öregek, betegek, asszonyok és gyerekek voltak – sorolja, a magyarországi zsidók már-már önpusztító törvényszíteletét pedig azzal magyarázza, hogy 1944-re ők maguk is elhitték azt, amit aikor már évek óta harsogtak a lapok és a rádió, hogy a zsidók istengyilkosok, élősködők, idegenszínűek. – Később hallottam arról, hogy ez egy lelkiantani jelenség. Ha valaki mindenholnál ugyanazt hallja, aikor elhiszi. Így aztán meg-történették olyan abszurd esetek, hogy például tíz nyilas suhanc kísért több ezer embert az utcán, aikik úgy véltek, „ez helyénvaló, ennek így kell lennie”.

Nem a németek!

Így volt ezzel Kardos Péter édesapja is, aki munkaszolgálatra vonult be, de soha nem tért haza; azért ölték meg, mert nem bírta az Ausztria felé tartó gyalogmenetet. – Apám korábban ait mondta, hogy vellünk nem történettnek olyan szörnyűségek, mint ami történt például Varsóban, mert „magyar a magyarral illet nem tehet” – mondja a főrabbi, és rögtön hozzáteszi, hogy nagyon nagy büntetést kellett fizetniük ezért a hitükért. – Anyámuk tudták, hogy apám meg halt, de nekem nem mondta el. A családban az volt a szövetsége, hogy „nicht vor dem Kind” (ne a gyerek előtt). Ezt mondta anyám a nővéremnek, mielőtt az megszólalt volna, amikor a Duna-partra tereltek benneünket. De ezt mondta aikor is, amikor apám vagy más rokonok felől érdeklődtem – mondja Kardos Péter, hozzáteve, hogy valószínűleg csak így volt lehetséges buborékban tartani őt. És ez a buborék csak jóval később, egy évvel a háború után pukkadt ki, miután megtudta, hogy mi történt az apjával.

„Drága Édesapám” – ezzel kezdtődött a főrabbi tavaly április 16-án, a holokauszt magyarországi áldozatainak emléknapján elmondott beszéde a Parlamentben, amelyből ezt a részletet választottuk ki: „Talán tudod, hogy 46-ban egy éven keresztül voltam a Keletben, ahol nem eshet bajunk, ám ha mégis történné valami szörnyűség, úgy van egy hely a világban, ami a bizonyságot jelenti, ahol nem eshet bajunk azért, mert zsidók vagyunk. A kilencvenes években, amikor arról panaszodtunk izraeli barátainknak, hogy Csurka New York–Tel-Aviv tengelyről beszél, és erősödik az antiszemita Magyarországon, azt volt a válaszuk: haja, ha itt maradtak... – mondja Kardos Péter, de napjainkban valószínűleg nem mondának ilyet neki, mivel a háború miatt Izrael biztonsága veszélybe került, a tűszejtés hatására a zsidók eddigiből biztonságérzete megszűnt.

ponta két-három szerelvénnyen jöttek az életben maradtak. Kezemben a máig őrzött Nikotexes dobozod, tele cigarettaival. Hadd kezdődjön Neked elégdeden ithoni életed. / Az év vége felé Anyu megmondta, hogy Dezső bácsi – egykor dominópartnered az Izabella téri kávéházból – tanúja volt, amikor Ilona-majorban tarkón lőttek, mert nem bírtad tovább a gyaloglást. / Nem a németek! A magyar nyilasok! A korábbi nemzetiszocialisták! / Nem először tédvétel! / De utoljára!”

Ünnep és biztonság

A gettó felszabadítását 1945 óta minden évben megünneplik, idén sem lesz másképp, több megemlékezést is tartanak a Belső-Erzsébetvárosban. Január 17-én, pénteken, reggel 8-kor a Zsidó Közösségi Fórum Szövetség megemlékezésénél előláncgal veszik körül az egykor budapesti gettó területét, január 19-én, vasárnap, délelőtt 10 órakor a Dohány utcai zsinagóból a Budapesti Zsidó Hitközség eseménye lesz, délután háromkor pedig az Erzsébetvárosi Zsidó Történeti Társzervezésében, annak Csányi utca 5. alatti épületétől indul emlékséta, Deák Gábor vezetésével.

Kardos Péter a nyolcvanadik évfordulót az északi részén tartja nagyon fontosnak, mert úgy véli, a túlélők életében a kiengedéket szinte kizártanak fogják megünnepleni. A főrabbi szerint ahogy távolodunk időben a holokausztól, úgy halványul a zsidók legnagyobb tragédiájának emléke. Ez a sorsuk a történelmi eseményeknek. Amikor arról kérdeztek, hogy a magyarországi zsidók van-e félnivalójá, azt válaszolja, hogy jelenleg Magyarországot tartja a világ legbiztoságosabb helyének a zsidók számára. De ezzel együtt is úgy véli, a hazai zsidókra nézve tragikus, hogy nem Izraelről mondhatja ezt. – Hetvenvalahány évekkel a felfogás, hogy nekünk itt, Magyarországon nem eshet bajunk, ám ha mégis történné valami szörnyűség, úgy van egy hely a világban, ami a bizonyságot jelenti, ahol nem eshet bajunk azért, mert zsidók vagyunk. A kilencvenes években, amikor arról panaszodtunk izraeli barátainknak, hogy Csurka New York–Tel-Aviv tengelyről beszél, és erősödik az antiszemita Magyarországon, azt volt a válaszuk: haja, ha itt maradtak... – mondja Kardos Péter, de napjainkban valószínűleg nem mondának ilyet neki, mivel a háború miatt Izrael biztonsága veszélybe került, a tűszejtés hatására a zsidók eddigiből biztonságérzete megszűnt.

Legát Tibor / Én Budapestem

Gordon Gábor 20 év után távozik Az Élet Menete Alapítvány éléről

A szervezet kuratóriumi elnöki székében Grósz Andor váltja, Gordon Gábor pedig egy új oktatási alapítvány vezetőjeként tevékenykedik tovább, adta hírül a Kibic.

Az idei év egy nagy változást hozott az Élet Menetében! – írja Facebook-bejegyzésében **Gordon Gábor**, aki az elmúlt 20 éven. Az Élet Menete Alapítvány kuratóriumának elnökeként tevékenykedett.

A nagy változás, hogy Gábor távozik a szervezet éléről, és egy új oktatási alapítvány vezetőjeként folytatja pályafutását. Távozásának oka, hogy Az Élet Menete Alapítvány négytagú kuratóriumán belül az elmúlt másfél évben sok nézeteltérés volt.

...mi, a magyar kurátorok, Bandi Agnes és Baglyos Natália próbáltuk a helyén kezelni a szervezeti működéssel kapcsolatos problémákat és az alapítványi célkitűzéseket, de nem volt egyszerű ez, többek között a ne-

Gordon Gábor, az Élet Menete Alapítvány kuratóriumának elnöke beszédet mond a 2024-es Élet Menete rendezvényen

Fotó: MTI / Lakatos Péter

gyedik kurátortársunk, M. G. miatt, aki a Nemzetközi szervezetünkön „csöppen” közénk pontosan 1 ével ezelőtt, váratlanul – olvasható a Facebook-bejegyzésben. A kuratórium negyedik tagja Michel Gourary,

a Nemzetközi Élet Menete Szervezet igazgatója.

Az Élet Menete nemzetközi mozgalom magyarországi ágának alapítványi formában történő létrehozását Verő Tamás főrabbi, Zohár Meir és Gordon Gábor találta ki és vetette fel 21 ével ezelőtt. Alapítónak két ismert, azóta elhuszt színűvész, Székelyi Józsefet és Kézdy Györgyöt kérte fel. Az alapítvány megalapításához szükséges és az alapítványi céljelentő vagyont is ők hármanadták össze és fizették be, mert ezzel sem akartuk terhelni az általunk nagyrabecsült és tiszta művész urakat.

Minden esetben az elmúlt 20 év tapasztalatát nem szeretnék hagyni kárba veszni, és egy új oktatási alapítványban kezdték el tevékenykedni az idei évtől kezdve – közölte Gordon Gábor.

Az új szervezet neve Emlékezzünk és Emlékezzünk Alapítvány (EMEMA), amely Jávor Ferenc „Fegya” Kossuth-díjas előadóművész és zeneszerzővel, valamint Bauer Viktor osztályvezető gyermekorvossal és egy nagyon színes kuratóriummal kezdte el a működését.

Az EMEMA céljai hasonlóak a Gordon Gábor által 2004 óta vezetett Élet Menete Alapítványéhoz. Az elsődleges célkitűzésük azonban a volt koncentrációs táborokba szervezni zarandókat, elsősorban iskolás fiatalok számára, akár osztálykirándulások szintjén, s amennyiben lehetséges, holokausttúlélők bevonásával, hogy tudjanak beszélgetni velük, kérdezni tőlük, amíg erre még lehetséges van. Az EMEMA fővédői tisztségét Kardos Péter főrabbi vallalta el.

A Facebook-posztból, kiderül, hogy Gordon Gábor Az Élet Menete Alapítvány kuratóriumi elnöki székében Grósz Andor, a Páva utcai Holokaust Közalapítvány kuratóriumának elnöke, a Mazsihisz elnöke várta.

Zádor Gábor

Olvasói levél

A Honvédkórház és egy túlélő esete

Nagymamám, Dénes Sándorné 98 éves holokausttúlélő, aki Auschwitzból jött vissza. A múlt héten két alkalommal is mennek kellett vele a Honvédkórház Sürgősségi Betegellátó Osztályára (SBO). Először január 20-án, hétfőn, mivel nem volt jól. Ekkor majdnem 3 órát kellett várni, amire sorra került. Ezután kezdték el vele törődni valamennyire. Ezen a napon, január 20-án, hétfőn több mint 7 órát voltam nagymamámmal ott az SBO-n. Azonban nem ez a döb-benetes, hanem az, ami szombaton – sábeszor –, 2025. január 25-én történt. Az otthonában ebéd közben majdnem megfulladt. Én nem voltam akkor ott, csak a gondozója. Azonban ő sem tartózkodott a szobában, amikor a fulladás történt, pedig úgy tudom, hogy ott kellene lennie étkész közben. A gondozó elmondása szerint miután meghallotta, hogy a nagymamám fulladozik, odaszállt hozzá, és elkezdte a fennakadt ételt kijuttatni a torkából. Eközben a mentőkkel beszélt, aiknek ekkor már telefonált. A gondozó elmondása alapján a nagymamám eszméletét vesztette, és ő élesztette újra. A mentők amire megérkeztek, addigra a nagymamám már visszanyerte az eszméletét, és ismételten az SBO-ra vitték. Ekkor nagyjából délután 2 óra lehetett. A gondozó telefonon nekem, és elmondta, hogy mi is történt. Én azonnal mentem oda, ugyanúgy, mint hétfőn is. Mire odaérkezem, már magánál volt a nagymamám. És várni kellett, hogy szóltsák őt. Akkor már tudtak róla a bejelentkezésnél. De semmi sem történt, nem szólították, hogy megvizsgálják. Tele volt az SBO betegékkel, de azt gondolom, hogy közel sem voltak olyan rossz állapotban azok az emberek, mint a nagymamám. Több mint 7 és fél óra telt el a délután 2 óra óta, amire elkezdtek törődni nagymamámmal. Addig viszont mindenféle részeges embereket behívta, és olyanokat is behívta, aiknek látszólag közel sem volt olyan súlyos problémájuk, mint a nagymamámnak. A 7 és fél óra alatti többször is odamentem én is és a gondozó is a bejelentkező pulthoz, ahol elmondtam, hogy a nagymamám 98 éves holokausttúlélő, de őket látszólag ez nem mondanám, hogy érdekelte, azt mondta, hogy súlyos esetek vannak bent. Pedig akiket hívta, azok nem tüntek annyira betegnek. Az érdekelne, hogy ennyire nem törődnek a túlélőkkel a Honvédkórházban? Tényleg ezt érdemlő egy majdnem 100 éves holokausttúlélő, aki megjárta Auschwitzet és a szülei és sok családtáját mártíralhalál haltak? Kifejezetten érdekelne az, hogy Nyugat-Európában ez miképpen történt volna. Megengedett lett volna-e, hogy egy nagyon idős túlélőt 7 és fél órán át vártnak a Sürgősségi Betegellátó Osztályon? Ezek után este fél 10 lehetett, amire elkezdtek törődni a nagymamával, és éjjel 2 óra után engedték hazára. Nem tudom, hogy vannak-e felelősök, vagy csak esetleg figyelmetlenség történt. Azt gondolom, hogy ezt meg kellett írnom.

Zádor Gábor

ÚJ ÉLET

Kiadó: Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége (székhelye: 1075 Budapest, Síp utca 12.)

Kiadásért felelős személy: dr. Kunos Péter Szerkesztési felelős személy:

Kardos Péter

1075 Budapest, Síp u. 12.
Te lefon/fax: +36-1-413-5537,
+36-1-322-2829

E-mail: ujeljet@mazsihisz.hu

Főszerkesztő: Kardos Péter

Olvasószervészeti díjak:

Belföldön: 1 évre 9600 Ft

Külföldre 13.600 Ft/év

USA és Izrael: 15.000 Ft/év

Az összes valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletág, előfizethető a kiadónál.

Postacsíkkód: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklámációk

intézése a 06-(1)-767-8262-es számon.

Szedés, tördelezés:

WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomdai munkák:

PrimeRate Zrt.

ISSN 0133-1353

NAPTÁR

Február 13., csütörtök	Svát 15.	Tu bisvát
Február 14., péntek	Svát 16.	Gyertyagyűjtés: 4.47
Február 15., szombat	Svát 17.	Szombat kimenetele: 5.44
Február 21., péntek	Svát 23.	Gyertyagyűjtés: 4.58
Február 22., szombat	Svát 24.	Újholidhirdetés
Február 28., péntek	Svát 30.	Szombat kimenetele: 5.54
Március 1., szombat	Ádár 1.	Újholid 1
		Gyertyagyűjtés: 5.00
		Újholid 2
		Szombat kimenetele: 6.14

APRÓ-HIRDETÉS

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15–16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés miniimplantátmokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdental.hu és www.mini-implantatum.hu

Szociális alapítvány keres megígyható munkatáskat havonta összesen pár órát igénylő feladatakhoz, díjazás nélkül. 06-1-321-3497, esti órában.

Gyűjtő venne saját részére békelyeggyűjteményt, postai képes levelezőlapot 06-20-522-5690, 06-1-3228-439.

A magyar társadalom egynegyede erősen antiszemita

A rokonszeneskálák alapján a magyar társadalom leginkább a migránsokat, az arabokat, a cigányokat és a feketé-afrikaiakat utasítja el. A zsidók a többséggel fogadott, rokonszeneskálak tartott csoportok közé tartoznak a szlovákokkal körülbelül azonos szinten, a sváboktól valamivel jobban elmaradva – derül ki a Tett és Védelem Alapítvány (TEV) megbízásából készített felmérésből.

A közvélemény-kutatás a 2023. október 7-i Hamász-terrortámadást követően és 2024 márciusában vizsgálta a magyarországi zsidósággal kapcsolatos attitűdöket és az antiszemizmust Magyarországon.

A kutatás eredményét Szalai Kálmán, a TEV elnöke, Csepeli György szociálpszichológus, Örkény Antal és Grajcár István szociológus ismertette. A reprezentatív felmérés adatfelvételét tavaly a Závecz Research végezte.

A felmérés fontosabb eredményei:

- A zsidókat „nagyon” ellenszenvesek tartják aránya a teljes népességen belül 9 százalék, míg 22 százalék azok aránya, akik szerint a zsidók „inkább” ellenszenvesek.

- Az antiszemizmus nem elkülöníthető az általános értelemben vett előítéletességtől és idegenellenességtől, nem volt olyan válaszadó, aki csak a zsidókat tartja el a színesenek, más csoportokat nem.

- A megkérdezettek 36 százaléka egyáltalán nem vagy nem szívesen fogadna zsidó személyt családjában.

- A németek, a határon túli magyarok és az amerikaiak esetében az elutasítottság aránya jóval mérsékeltebb (17, 18 és 22 százalék), míg a románok, az ukránok és az oroszok esetében jóval magasabb, megközelítőleg 77 százalék), aik szerint a palestinoknak is joguk van saját álamhoz (77 százalék).

- A lakosság 73 százaléka úgy gondolja, hogy Izrael jogos önvédelmi harcot folytat az őt ért támadások ellen. Ugyanakkor 37 százalék úgy véli, Izrael politikája miatt „egyre ellenszenvesebbek a zsidók”.

- Az idén tavasszal készült utófelmérésből kiderül, hogy a növekvő szímpatia és együttérzés mellett mintha a távolságartás is nőne a zsidóság irányában Magyarországon. Létezik egy réteg, amely előtérül állt, de megérették az indokait, és részben vagy egészben felelősnek tartja Izraelt a történetekről.

- A megkérdezettek túlnyomó hányada egyetértek abban, hogy Magyarországon a zsidóság biztonságban érezheti magát. Ennek alátámasztására Szalai Kálmán egy nemzetközi kutatás eredményét is idézte.

- Ezserint még Nagy-Britanniában tavaly 4103, Németországban 4789 antiszemita incidenst történt, Magyarországon ez a szám – a TEV adatai szerint – 128. A magyarországi zsidóság 58 százaléka érzeli úgy, hogy az elmúlt öt évben erősödött az antiszemizmus, ami magas arány, de számos nyugati országban a zsidó lakosság több mint 70, vagy éppen több mint 80 százaléka (Németországban 86 százaléka) számolt be növekvő antiszemizmusról.

- A Závecz Research által 1000 fő kérdezésével megkérdezésével készített, nemre, korra, iskolázottságra, településméréstre és régióra reprezentatív felmérés újdonsága, hogy a kérdezőkben felerősít pozitív, felelősségteljesítésre tettünk, így mérimi tudtuk, hogy a megkérdezettek mennyire gondolkodnak konzisztensen a zsidóságról.

A kutatás során minden mindenkit vizsgált időszakban négy-négy identikus attitűdsorozatot alkítottunk ki, amelyek az antiszemizmusról, a zsidók kirekesztéséről, a zsidókhöz való érzelmi viszonyulásáról, a holokaust relatívizálásáról szóló kérdésekkel, valamint az emlékezetpolitika támogatásáról, egy-egy, a mászágról és a magyarok és zsidók közötti konfliktusról szóló kérdésbő

Az argentin elnök első nem zsidóként kapta meg a zsidó Nobelt

Javier Milei a Genes-díjjal járó egymilliós dolláros pénzjutalmat az antiszemitizmus elleni küzdelemre fogja felajánlani.

Több mint egy évtizeddel ezelőtti megalapítása óta először fordul elő, hogy a zsidó Nobel néven emlegetett díjat egy nem zsidó személy kapja meg: Javier Milei, Argentína elnöke. írja a JTA nyomán a *Kibic*.

Milei kiválasztása egy másik újdonságot is jelent a Genes-díj történetében: ez az első alkalom, hogy egy államfőnek ítélik oda az elismerést. A JTA szerint ez mindenkihez újdonságnak számít egy olyan díj esetében, amely hagyományosan igyekezik elkerülni a politikát.

Az önmagát anarchico-kapitalistának nevező Mileit 2023 decemberében választották meg Argentína élére, az új elnök Izrael kritikusából annak egyik leghűségebb támogatójává tette Argentínát. A nagykövetég Jeruzsálembe költözöttséét tervezte, és nemrégiben leváltotta külügyminiszterét, miután az Izrael és az Egyesült Államok ellenében szavazott az ENSZ-ben. Vezetése alatt Argentína terrorszervezeteket nyilvánította a Hamászt, és fokozta a zsidó intézmények ellen az 1990-es években elkövetett két halálos merénylet elkövetőinek felelősségre vonására irányuló erőfeszítéseket.

Milei katolikusnak nevelkedett, de közismerten vonzódik a zsidósághoz is, és elmondta, hogy amint távozik hivatalából, be akar térti a zsidó valásba. Szerinte ugyanis lehetetlen lenne elnökként tevékenykedni és teljes mértékben betartani a sábbát. Rendszeresen tanul Axel Wahnish rabbival, akit izraeli nagykövettő ne-

Javier Milei a Siratófánlál Jeruzsálemben 2024 februárjában

Fotó: Leo Correa / AP

vezett ki, és több hivatalos eseményen is idézett zsidó történeteket és szövegeket, többek között a beiktatásokor is.

Az elmúlt években a Genes-díj is eltért attól, hogy egyetlen személynélkül oda, és az ukrainai és izraeli válságokkal és háborúkkal foglalkozó zsidó és izraeli nonprofit szervezeteket ismerték el a kitüntetéssel.

Milei a Genes-díj Alapítvány által kiadott közleményben elmondta, hogy az elismeréssel járó egymilliós dolláros jutalmat az antiszemitizmus elleni küzdelemre fogja felajánlani.

Nagy megtiszteltetés számomra a Genes-díj átvétele – fogalmazott az argentin elnök. Térülhetetlen nem tartom meg a pénzjutalmat, azt olyan ügyeknek fogom felajánlani, amelyek a szabadság és az antiszemitizmus elleni küzdelemben.

Rakitt elmondta, az alapítvány fontolatja, hogy a díjátadót ünnepségen Buenos Airesben tartására. Egy alkalmat leszámítva, amikor Barbra Streisandot Los Angelesben tüntették ki, az átadóünnepségre minden Jeruzsálemben került sor.

Herzl Tivadar örökül hagyta nekünk....

az Ön Öröksége is hozzájárulhat e célhoz.
Keren Hayesod UIA,
a szervezet, amely Izrael részére gyűjt adományt.

Tölünk megtudhatja hogyan
E-mail: eli.keidar@kerenh.hu
Telefax: +972-4-6263636
Mobil: +36-30-8487380

Együtt ünnepeltek

Az esti meccs előtt lelkesen ünnepezték a Tottenham Hotspur szurkolói Emily Damari, a brit-izraeli túsz kiszabadulását a Hamász fogásából. A lány maga is a Tottenham szurkolója, és a csapat nem feledkezett meg róla egy percre sem.

A stadion előtt a meccsre érkező drukkerek Emily Damari híres „győzelmi” kézjelét mutatták, a sebesült kezű lány életigenlésének, legyőzhetetlen elszántágának jelét, ami szimbólumtává vált. Közösen köszöntötték a majdnem 500 napos fogásból hazatérő honfitársukat a nagy riválisok, az Arsenal és a Chelsea szurkolóival, hívíták meccsre közejük, mert „egy közülünk” – énekeltek.

A csapat nem feledkezett meg Emilyről eddig sem, harcoltak a túszok ügyének emlékezetben tartásáért, kicsit saját sikertükkent is ünneplhették, hogy Emily Damari hazaért. A család megindultan fejezte ki háláját nekik.

(Forrás: The Times of Israel)

SPÁNN GÁBOR

A denevér

Nyájas Olvasó! Az alábbi történetet azért teszem közkinccsé, mert tapasztalam szerint az emberek hajlamosak arra, hogy jobban szórákozzanak a más círeszén – különösen ha az tartalmaz humoros elemet –, mint a sajátjukon. Mostanában öleme hullott egy ilyesmi.

Van nekem egy kedves ismerősöm, zsidó ember és ünnepelt szár szülész-nőgyógyász. Ismeretségiuk jó nyegen évre nyúlik vissza, mert amikor neki még rezidensként futotta idejéből, ultipartnerem volt. Amint megkapta a szakorvosi diplomáját is, természetesen kikopott a szabadidőből, és az egykor asztaltárasából, talán éppen közös zsidóságunk okán, csupán velem őrizte meg a kapcsolatot. Ő amolyan genetikus zsidó, vallását nem gyakorolja (jó hivatkozás az éjjel-nappali elfoglaltság...), nem tagadja le, elvállalja, de számára zsidónak lenni nem több, mint halvány identitásérzet. Amikor szakorvos lett, én heccből csináltattam számára 100 db nyugdíjegyet, amire a neve alá odaírtam: Ön akár szülni akar, akár nem, hozzám jöjjön!

Gondolom, azóta ezt már nem használja...

Év elején fölhívott, hogy ideje találkozni, lesz egy szabad fél napja, és ez jó alkalom arra, hogy elmeséljük, kivel mi történt, de ő lassan már ezt is ultrahangon fogja mondani.

Tudtam, hogy a mai „jobb körök” szokása szerint a Pest környéki agglomerációban vásárolt egy parasztházat, amiből kacsalábon forgó villát csináltatott. Felesége szintén orvos, így, mint elmondtam, ha hétfégen egyszer találkoznak, akkor minden újra bemutatkoznak egymásnak. Ezzel a mondaniájába vidám részének is ért. Kérdésemre, hogy telt a szilveszter, legyintett, mondva, életének legszörnyűbb szilvesztere ez volt.

Én valami kórházi drámára gondoltam, de ő elmesélte, mi is történt velük.

Úgy november táján kapott egy postás által kézbesített levelet. Elcsodálkozott, hogy valaki manapság még papír alapon levelez, és kinyitja a borítékot, még nagyobb meglepetés érte.

Tudniillik abból kivett két darab jegyet a bécsei operába szilveszterre, ahol természetesen a Denevért játszák. Mellékelve volt még két voucher is egy közeli előkelő étterembe komplettsacsorára, mely egész éjjel beváltható. Neki leesett az álla, felesége pedig azt mondta, hogy valakinak vagy nagyon fájdalommentessé tette gyermeke születését, vagy pedig időben szabadította meg tőle. Ez nyilván az üldözött hálapénz helyett nagyonvalú ajándék. Mivel mindenkit régóta vágytak egy kis kikapcsolódásra, ennél nagyobb örömet nem szerezhetet volna semmi más. Ő kölcsonzott egy szmokingot, mert ahol itthon mozgott, ez nem volt divat. A felesége külön estélyi ruhát csináltatott és teljes testápolást. A jegyük egy kiváló páholyba szólt. Az előadás élvizes volt, utána pedig taxival átmennék az étterembe, ahol végre megehette kedvenc Tafelspitzét, ihattott osztrák sört, majd hajnal felé elindultak Budapestre. A házukba hazatérve érte az igazi meglepetés.

Tudniillik abban a több mint nyolc órában, amiben ők nagyvilági életet éltek, lakását tökéletesen kirabolták.

Majdnem elisírta magát, miközben mesélte, hogy eltűntek faláról a Csontváryk, meg a teljes Kovács Margit-kerámiakészlet, feleségenek színe valamennyi elérhető ékszeré, köztük a nagymamától megörökítéssel karáros brill-fehérorany gyűrűje, szóval egy kisebb vagyon. Úgy állt a lecsupaszított szobája ajtajában, mint egy törpe a piszoár előtt.

Természetesen azonnal rendőrség, aki kijötték, és végrehajtották az erre előírt protokollt. Megpróbáltak ujjlenyomatokat venni, s közben a vezető rendőrtiszt elmesélte, hogy az ép bejárat ellenére miként jutott be a betörök.

A ház hátsó traktusában a kiskertre néz a fürdőszoba billenőablaka, amit nagyon könnyű kinyitni. A szárazas elmondta, az biztos, hogy profik voltak, előre kinéztek a helyet, tudták, hogy van benne elvinnivaló, és ilyenkor az erre szakosodott banda visz magával mindenig egy zsoké vagy egy gyereket, mert ők férnek be kisméretű ablakon is. Aztán már gyerekjáték volt a nagyszoba ablakain keresztül kihordani mindenöt.

Ez a társaság szerinte a lopott autót valahol letette, és másik kocsival lehet, hogy már valahol Szlovákiában vagy Romániában jár. Reményük annyi, hogy a rendőrök ismerik az orgazdákat, akikkel van egy megállapodásuk: ha rákérdeznek nagyobb értékkel, és azt öhözjük eladásra beviszik, feldobják az eladót, és ennek fejében a kisebb simliket elnézik ki. Mit szólok én mindenhez, kérdezte a barátom. Én viszont azt kérdeztem, hogy zsidó ember lévén, mikor járt utoljára zsinagógában.

Elmondta, hogy bár micsírja ugyan megvolt, de a héber nevét nem tudja. Évente főünnepek előtt kímennek a temetőbe, és ha idejük engedi, rossz hásánákor vagy jom kippurkor elmennek egy közelzi zsinagógába.

Megkérdeztem még, hogy ilyenkor szokott-e snóderolni. Értehetően szímet látva, megmagyaráztam: hogy adakozik-e csillagászati jövedelméből legalább évente egyszer.

Ezen kicsit elgondolkodott, és azt mondta, hogy ez eddig nem jutott eszébe. Én pedig magamban arra gondoltam, hogy a sok évtizede elmulasztott snódereket most egyben elvitték, bár erős kétségeim voltak afelől, hogy rablói is zsidók voltak.

Azzal biztattam, hogy ismerőseim közül nem egynek hasonló eset után más ügyben lebukott betörőknél megtalálták az értékeit, így ez nála is matematikai lehetőség, de adtam neki bíucsúzoul egy tanácsot: Ezértől ha denevérre vagy kíváncsi, ne vegyél szmokingot, csak menj fel a házad padlására.

A tanító néni megkérdezi Mórickát:
- Móricka, mi a hajlékony ellentéte?
- Hajléktalan.

A születésnap jót tesz az egészségnak.
Kutatások bizonyítják, hogy akinek több születésnapja van, az tovább él.